

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT

56e JAARGANG

OCTOBER 1954

No. 10

...

VERENIGING
TOT
BEVORDERING

DER
BIJENTEEL
IN
NEDERLAND

...

SPEURBIJTJES

f 1,50 per 20 woorden, elke 4 woorden meer 30 cent, bij vooruitbetaling. Giro: 27772, Bijenhuis, Wageningen. Inzenden vóór de 20e der maand.

EXTRA HOGE HONINGPRIJZEN betalen wij voor 1e kwalit. Voorjaars- en Zomerhoning en Raathoning. Stuur daarom een klein monster en U ontvangt ons hoogste bod. **BIJENSTAND DE KOERSHOF**, Diepenveen.

VALT DE OOGST TEGEN? Onze Honingsprijs zal U meevallen. Wij betalen extra hoge prijzen voor 1e kwaliteit Voorjaars- en Zomerhoning en extra extra voor Raathoning. **BIJENSTAND DE KOERSHOF**, Diepenveen.

DRIE BEVOLKTE KASTEN, stal voor twee kasten en bijenteeltartikelen, kunststraal enz. te koop. **M. DE VRIES**, J. van Vleutenstraat 7, Zaandijk.

TE KOOP GEVRAAGD: 1000 kg heideslengerhoning tegen f 2,- per kg. Franco Breda. **C. DONKERS**, Honing-grossier, Boschstraat 21, Breda. Tel. 4918. Giro 606546.

WIJ HEBBEN NOG prima honing voor U! Billijke prijs. Monster op aanvraag. **C. JOZIASSE**, Dorpsstraat 53, Serooskerke (W).

TE KOOP GEVRAAGD: Raat en slingerhoning; tevens ruwe raat en zuivere bijenwas te koop gevraagd. Bijenstand „Klabofla“, Rijksweg 91, Voorst bij Zutphen, tel. K 6758-298

GEVRAAGD: Heide slingerhoning en raat. Wij geven de hoogste prijs voor goede honing. Bijenstand „MARJA“, H. STEENBRUGGEN, Zwolseweg 211, Deventer.

TE KOOP AANGEBODEN: Witte klaverhoning en GEVRAAGD Heide slingerhoning. **H. BRULLEMAN**, Faas Eliaslaan 10, Baarn.

RAATHONING

Bij elke hoeveelheid te koop gevraagd.
Hoge prijzen.

*

Aanbiedingen aan:

Honinghandel Holland N.V.

Loosduinseweg 775 - Den Haag - Telef. 551398

WIJ VRAGEN WEER TE KOOP:

ieder kwantum Slingerhoning van koolzaad, fruit, klaver en heide, ruwe honing, raatwas, perskoeken en zuivere was.

Aanbiedingen van uitsluitend prima kwaliteit met prijs zien we gaarne tegemoet. Bussen om de honing in toe te zenden beschikbaar.

H. T. VAN DAM - JUBBEGA

Redacteur: R. P. Groenveld. Adres Redactie en Administratie: Bijenhuis, Wageningen. Telefoon 2863, Postrekening 27772.

Commissie van Redactie: A. S. Planting, B. A. v. d. Sande en A. Vink. Adviseurs: de Rijksbijenteeltconsulenten.

DE INVLOED VAN LANGERE OPSLUITING IN VERZENDKOOTJES OP JONGE BEVRUCHTE KONINGINNEN.

Dreher, K. — Über den Einfluss längerer Haft im Versandkäfig auf begattete Jungköniginnen.

Die Hessische Biene 90 (1954) 3 (-3) 81-83.

Nagegaan werd welke invloed het langere tijd opsluiten in een verzendkootje met begeleidende bijen heeft op een jonge, bevruchte koningin. Als de opsluiting duurde van 1—3 dagen, was de invloed gering. Bij 4-5 dagen werd echter de productie al aanmerkelijk gered. Bij een opsluiting van meer dan 6 dagen ging de productie nog iets verder achteruit, terwijl 41 pct van deze koninginnen slechts een zeer korte levensduur hadden.

HOE NEEMT EEN BIJENVOLK DE AANWEZIGHEID VAN DE KONINGIN WAAR?

Butler, C.G.,

The method and importance of the recognition by a colony of honeybees (*A. mellifera*) of the presence of its queen.

Transactions Royal Entomological Soc. London. 105 (1954)2(-4) 11 - 29.

Butler stelt hier de hypothese op, dat de bijen de aanwezigheid van de koningin bemerken aan een bepaalde stof, die door haar wordt afgescheiden. Hij noemt deze stof „queen substance“, koninginne-substantie. Door verschillende proeven tracht hij de lezer te overtuigen, dat deze hypothese juist is.

Het feit, dat een volk „zich moereloos voelt“ constateert hij aan het bouwen van redcellen. De volken, waarmee hij experimenteert, verkeren vaak onder zeer onnatuurlijke omstandigheden b.v. doordat ze niet kunnen uitvliegen of doordat ze ieder uur worden nagezien.

De schrijver komt tot de conclusie, dat de bijen een of andere stof van de koningin ontvangen, die voorkomt, dat redcellen gebouwd worden, mits deze koninginne-substantie in voldoende hoeveelheid aanwezig is. Deze substantie wordt niet rechtstreeks door alle bijen opgenomen, maar wordt doorgegeven van de ene bij naar de andere. Alle delen van de koningin scheiden „koninginnesubstantie“ af. Het aantal redcellen is afhankelijk van het aantal bijen in een volk en van het ras.

Koninginnen uit volken, die stil om gingen wisselen en daartoe redcellen bouwden bleken voldoende „koninginnesubstantie“ af te scheiden om de redcellen in een klein volk te verhinderen, echter niet in een groot.

Bijen uit een moereloos volk zoeken de „koninginnesubstantie“ op. Deze stof voorkomt vermoedelijk de productie van koninginncellen evenals het ontstaan van eierleggende werkbijen. „Koninginnesubstantie“ is misschien een deel van de wasachtige laag die de koningin bedekt of het vluchtige bestanddeel waarin deze was wordt afgescheiden.

(Ref. meent, dat dezelfde proefresultaten ook wel een of zelfs meer — andere hypothesen kunnen staven. Een bekend feit uit de imkerspraktijk dat omgehagen volken boven het moerrooster vaak redcellen bouwen, wordt in het artikel niet genoemd en is met Butler's hypothese ook volkomen onverklaarbaar).

Tilburg.

Ir J. MOMMERS

BIJENTEELT

UITGAVE VAN DE
VERENIGING TOT
BEVORDERING DER
BIJENTEELT
IN NEDERLAND.

Verschijnt de eerste Dinsdag
van elke maand.

Prachtige Honing!

PRACHTIGE HONING WAS ER TE ZIEN op onze Derde Nationale Honing-tentoonstelling te Emmen. Bijzonderheden zijn te vinden in het verslag van de Imkersdag in dit nummer.

Een van de bezoekers vroeg ons: „Kan het Hoofdbestuur de eisen voor deze tentoonstelling niet wat lager stellen? Dan zou er veel meer deelname komen. Aan de eisen, die nu gesteld worden, kan bijna niemand voldoen. Een van de bepalingen zegt b.v. dat er geen honing aan de binnenrand van het bokaal of aan de inlage mag zitten. Maar als je je honing verstuurt, wordt die misschien wel op de kop vervoerd en ... wèg is je prijs!”

Deze bezoeker had ongelijk. Als het euvel te wijten is aan het vervoer — en bij niet vast gekristalliseerde honing is het dat altijd — worden er géén punten afgetrokken voor zoiets.

De jury gaat zelfs nog verder. Van één van de inzendingen waren tijdens het vervoer een of meer bokalen gebroken. De niet gebroken bokalen, en de etiketten daarvan, waren met honing besmeurd. Er vond géén aftrek plaats; op het rapport van de jury stond: „Ongelukje”.

Een ander bezwaar van onze bezoeker was het volgende: „Het Hoofdbestuur schrijft voor, dat er in honing in bokalen geen luchtbelletjes mogen zitten. Wel, in heidehoning zit altijd lucht en dat is niet te voorkomen. Van die eis moet het Hoofdbestuur ook afstappen”.

Ook hiermede houdt de jury rekening. Heidehoning mag een zekere hoeveelheid luchtblaasjes bevatten. Alleen als het er al te veel zijn, worden daarvoor één of twee punten afgetrokken. Maar, als men de heidehoning deskundig roert, als men er geen lucht in roert, behoeft men voor aftrek van punten niet te vrezen.

De inzenders hebben de rapporten van de jury al ontvangen. Daaruit kan men zien, waaraan men een volgende keer nog meer aandacht moet besteden. Maar ... de meeste inzenders hebben dat eigenlijk haast niet meer nodig. Want er waren méér inzenders die 100 punten behaalden dan een lager puntenaantal. Aan de overgrote meerderheid der inzendingen mankeerde niets of zeer weinig.

We hopen, dat deze mededelingen verhelderend hebben gewerkt en dat daarmee de vrees voor een te strenge keuring — indien die ook elders bestond — weggenomen is. Laten we er nog even bij vermelden, dat er slechts twee inzenders zonder prijs naar huis zijn gegaan. Als die twee inzenders het juryrapport goed bestuderen, weten ze wat er aan hun honing mankeerde en ze zullen die fouten een volgend jaar kunnen vermijden.

Dat jury-rapport wordt overigens elk jaar vollediger. Vorig jaar, te Hilversum, werd door middel van een densimeter vastgesteld of de honing, die ogenschijnlijk onrijp was, daarvoor punten-aftrek moest hebben.

Dit jaar beschikte de jury over de apparatuur om het suikergehalte van de honing vast te stellen en bijna alle rapporten vermelden het suikergehalte.

Bij bepaalde inzendingen was het suikergehalte aan de oppervlakte lager, dan dieper in de bokaal. Ook dat is in het jury-rapport vermeld, de inzender weet dus in dat geval, dat de bovenste honing vocht heeft aangetrokken.

In sommige gevallen is zelfs vastgesteld, welk stuifmeel

Vóór 10 December kunnen afdelingen voorstellen aan de Algemene Vergadering bij het Hoofdbestuur indienen. Ze worden op de agenda geplaatst zodra ze door 5 of meer afdelingen worden ondersteund, van welk feit door middel van een adhaesiebetuiging of anderszins vóór 15 Februari aan het Hoofdbestuur moet zijn gebleken.

Vóór 1 Januari ledenlijsten inzenden en quorum afdragen op girorekening 27772 van de Vereniging te Wageningen.

(vervolg van pag. 145)

in de honing voorkwam om aan de hand daarvan vast te stellen op welke planten de honing gewonnen was.

Dit was o.a. van belang in die gevallen, waar honing was ingezonden in de klasse „heidehoning”, terwijl de betreffende honing niet zo heel erg op echte heidehoning leek. De jury was al weer heel vriendelijk, ze liet deze inzendingen niet buiten beschouwing, doch ze beoordeelde ze in de klasse, waarin zij wel thuis hoorden.

Het doel van onze Nationale Honingtentoonstellingen is: de kwaliteit van het product te verbeteren. Door aan deze tentoonstellingen mee te doen komt men er achter, op welke wijze men zijn product nog kan verbeteren. Een inschrijfgeld, dat bij vele dergelijke tentoonstellingen wordt geheven, kennen wij zelfs niet, de deelname is geheel gratis. Alle kosten worden door onze Vereniging gedragen.

We hopen dat in de toekomst steeds meer leden van deze gratis service van de Vereniging gebruik zullen maken. Zowel elke inker afzonderlijk als onze bijenteelt in haar geheel zijn er mee gebaat, dat we de kwaliteit van de Nederlandse honing tot het uiterste verbeteren. G.

LEES BELANGRIJK BERICHT SUIKER BLZ. 158

OPLEIDINGSCURSUS BIJENTEELT

Voor onderwijzers met akte land- of tuinbouw en voor tuinbouwwak- onderwijzers, wonende ten Z. van de Rijn, Lek, Nieuwe Maas en Nieuwe Waterweg, zal bij voldoende deelname op een nader af te spreken tijd een opleidingscursus Bijenteelt worden gegeven op de Proefbijenstand „Ambrosiushoeve”, nabij Tilburg.

De lessen vinden wekelijks plaats; einde van de cursus medio 1956. Daar het in de bedoeling ligt de cursussen voortaan centraal te geven, is het gewenst, dat de deelnemers uit 't gehele zuiden zich melden. De reiskosten boven f 1,25 per les, 3e klasse trein of ander openbaar vervoermiddel, worden vergoed.

Aanmelden ten spoedigste bij:

Ir. J. MOMMERS,
Rijksbijenteeltconsulent,
Bredaseweg 304, Tilburg.

Een
bijzonder
fraaie

Bijenstand

Ongetwijfeld wordt er in vele afdelingen van onze Vereniging propaganda voor de bijenteelt gemaakt. Eenieder doet dit op zijn eigen wijze. Ook de afd. Putten maakt er propaganda voor. Onder de bezielende leiding van de heren J. van Malenstein en G. van Essen, twee bekwame en voortvarende imkers en met medewerking van de Gemeente Putten werd door hen een gemeenschappelijke bijenstand ontworpen en gemaakt, die zijns gelijke moeilijk zal weten te vinden. Nimmer zag ik zo'n smaakvol en kunstig geheel als zij tot stand hebben weten te brengen.

De Gemeente gaf een stuk bos ter grootte van 60 x 60 m en bovendien al het hout dat voor het maken van deze bijenstand nodig was. De heren van Malenstein en van Essen bouwden in hun vrije tijd de stand en richtten deze voorlopig in. Ook de leden mogen er hun bijenvolken in plaatsen zolang er ruimte voor is.

De bijenstand werd „Immenhof” genaamd en hij staat in het bos, dat zich vlak bij de Rijksweg bevindt t.o. of zo men wil, naast het zwembad. In de paar maanden dat de stand bestaat is er druk bezoek geweest en velen komen zelfs voor de tweede of derde keer nog eens kijken. Het bezoek bestaat merendeels uit toeristen en als er een van de heren op de stand aanwezig is, zijn de vragen niet van de lucht. Menig wanbegrip over bijen en bijenteelt werd daar weggenomen en we twijfelen er niet aan of de enthousiaste bezoekers hebben het verlangen ook bijen te gaan houden.

De stand wordt bewaakt door . . . een leeuw! Bij mijn bezoek kon ik waarnemen dat menige vrouw banger was voor de in de leeuw zich bevindende bijen dan voor de leeuw zelf. Ook staat er een observatiekast die vele bezoekers trekt. De deuren mogen vrij opengemaakt worden en — hulde aan de bezoekers — zij houden zich strikt aan het briefje dat op de kast bevestigd is, om de deurtjes na het bezichtigen van de kast met inhoud te sluiten.

De stand is gemaakt van z.g. talhout en met een rieten dak bedekt. De kosten worden door de leden der afdeling gedragen werd me verteld; grond en hout werd, zoals reeds gezegd, gratis door de gemeente verstrekt. Hulde aan de Gemeente Putten en aan de heren ontwerpers en bouwers. Zij maakten een flinke propaganda voor de ook in Putten achteruit gaande bijenteelt.

Wie eens in Putten komt verzuime niet deze unieke bijenstand te gaan bezichtigen. De toegang is gratis.

JOH. A. JOUSTRA.

De bakens dienen verzet....

Productieve bijenteelt

Rede van de heer J. H. J. Evers, leraar in algemene dienst bij het Rijksbijenteelt-consulentschap te Tilburg, op de Zilveren Imkersdag te Emmen.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren,
Toen ik in Mei jongstleden de uitnodiging aanvaardde om op de Zilveren Imkersdag het woord te voeren over productieve bijenteelt, kon ik niet bevroeden wat me boven het hoofd hing. Wel was ik me er van bewust, dat het moeilijk is in een heterogeen gezelschap, dat een Imkersdag bezoekt, voor allen een interessante causerie te houden. Immers, zwaar technische problemen, die op onze imkersvergaderingen de aandacht gespannen houden, horen hier, waar zo veel schone jongere en oudere moerkes aanwezig zijn, eigenlijk niet thuis.

Maar... er hoort in 1954 een grote dosis moed opgebracht te worden om te **durven** spreken over productieve bijenteelt. Het jaar 1954 is te vergelijken met het rampjaar 1672, uit de geschiedenis der Zeven Verenigde Nederlanden, waarin de regering radeloos, het volk redeloos en het land reddeloos scheen te zijn.

Doch goede imkers, die de bijenteelt een warm hart toedragen — en er zijn er gelukkig nog talloos velen — blijven hun liefhebberij trouw en zullen niet radeloos en zeker niet redeloos zijn. Zij weten, dat achter de wolken de zon nog schijnt en dat andere, betere jaren ons wachten. Ik zal dus mijn gedachten laten gaan, niet over wat nu is, maar wat was en ongetwijfeld weer komen zal. We zullen ons niet scharen aan de zijde van die nurks, die het de ontwerpers van de nieuwe bedrijfsmethoden kwalijk neemt, dat ze niet en passant goed weer er bij kunnen leveren!

In het korte tijdsbestek dat ons is toegemeten, willen wij onze gedachten laten gaan over wat onder moderne bijenteelt verstaan kan worden.

Geachte toehoorders, de tijd, dat de weipalen nog honingden, is jammer genoeg voorbij en wat vroeger mogelijk was, behoort nu tot de onmogelijkheden. Er moeten nieuwe wegen gezocht worden, passende in de totaal veranderde drachtverhoudingen. Niet voor niets heeft men van de korfteelt, die hoofdzakelijk op de heidedracht gericht was, omgeschaakt op de losse bouw, die veel meer mogelijkheden biedt. Reeds van meet

af aan heeft men bij de losse bouw er naar gestreefd, op het moment dat een dracht aanbrak te beschikken over een machtig leger van vliegbijen, in één, ongedeeld volk.

Het separeren, omhangen en snelgroeven zijn pogingen in deze richting, die, al naar de kunde van de imker, met meer of minder succes bekroond werden.

Doch in de nieuwere tijd is men nog verder gegaan en heeft men gezocht naar manieren om het honingvolk op gevraagde tijden te kunnen versterken. Ieder land moet dit probleem op zijn eigen wijzen oplossen, want wat in een ander land succes oplevert, is zo maar niet toe te passen in onze eigen totaal verschillende klimaat- en drachtverhoudingen. Wij mogen niet klakkeloos overnemen wat het buitenland ons biedt.

In Amerika houdt men zich bezig met het two-queen-system, de methode, die twee koninginnen tegelijkertijd in de kast heeft. Dr. Farrar is van 1936 af hiervan de warme voorvechter. De idee, die achter twee koninginnen per volk zit, is de hoop, dat de honingooft groter zal zijn en dat de meerdere kosten, die gemaakt moeten worden, zullen worden overtroffen door hogere inkomsten.

De kosten variëren, maar, daar het voordeel van het gebruik van twee koninginnen niet alleen gevoeld wordt in vermeerderde honingopbrengst, doch ook in de zwermbeheersing, de koninginvernieuwing betere inwintering enz., zijn de grotere kosten gerechtvaardigd. In het kort komt het two-queen-system hierop neer, dat men ten tijde van de fruitbloei het volk, dat dan twee broedruimten bezet, splitst. In de onderste ruimte de oude koningin, hierop een rooster, daarop een of twee honingkamers, weer een rooster en daarop de tweede broedkamer, waar men een uit het Zuiden, de subtropische staten, o.a. Georgia, Texas, geïmporteerde leggende jonge moeder invoert. Men laat de twee koninginnen aan de leg tot aan de hoofddracht, meestal witte klaver en andere vlinderbloemen, om zich dan te ontdoen van een der koninginnen.

Duidelijk blijkt dat dit systeem niet in ons land gevolgd kan worden: waar zouden we zo vroeg de jonge, leggende moeder vandaan moeten halen?

In Duitsland zijn ook zeer schuchtere pogingen aangewend om tot een meer productieve bijenteelt te geraken,

men spreekt daar van een Zwei-Volk-Betrieb en de Zwillingbeute, de tweelingkast, waarbij men twee of meer koninginnen houdt in aan elkaar grenzende broedruimten met één gezamenlijke honingruimte. Doch deze gevallen zijn moeilijk te hanteren en in stand te houden.

Père Dugat in Frankrijk gaat nog verder met zijn wolkenkrabbersysteem. Hij plaatst drie tot zes volken samen met daarop een stapel honingkamers, die als gezamenlijke honingruimte dienen. Deze gekunstelde bedrijfsmethode vraagt veel tijd, veel aandacht en bovendien vormen de samengeplaatste volken geen eenheid, maar het blijven individuele kolonies. Een stapelkastmethode om er stapelgek van te worden!

Hoe willen wij nu het probleem oplossen? Een goede bedrijfsmethode zou de volgende kenmerken moeten dragen:

1. Het volk moet steeds op vlieghoogte zijn.
2. We moeten tegemoet komen aan de zwermneiging.
3. Weinig ingrijpen in het bijenvolk is een noodzaak.
4. Ze moet eenvoudig zijn en voor de doorsnee-imker uitvoerbaar.
5. Ze moet zo elastisch zijn, dat ze voor elke streek in Nederland toe te passen is.
6. Niet te veel tijd eisen.
7. Zekere oogstresultaten waarborgen.

... geestelijke vader der methode:
Ir. J. Mommers...

8. Ze moet in de praktijk bewezen hebben goed te zijn.
Dit zijn voorzeker geen geringe eisen.

De Aalster Bedrijfsmethode, indertijd in het Groentje gepubliceerd, heeft grote aandacht getrokken. Even iets over de naam van deze methode. Ir. Mommers kan gerust genoemd worden als de man, die het principe, waarop deze methode berust, n.l. het maken van een vegetje, het eerst lanceerde. In Aalst en omgeving werd ze echter voor het eerst op grote schaal uitgeprobeerd, er werd aangevuld met wat nuttig scheen en zo is langzamerhand een afgerond geheel ontstaan.

De naam Aalst zegt u natuurlijk weinig. U kent zeker wel Eindhoven. Wel, dat is een voorstad van Aalst.

De Aalster methode is een verkapt twee-volk-systeem, immers naast elk honingvolk staat een reservevolkje. Een der voornaamste eisen voor een goed honinggewin is, het volk op het goede moment op vlieghoogte te hebben, zowel voor voorjaars-, zomer- als heidedracht.

We moeten het gezegde van de Amerikaan Charles Demuth steeds voor ogen hebben: We must raise bees for the crop, not on it. Hetgeen, vrij vertaald, wil zeggen: we moeten onze bijen kweken vóór en ten behoeve van de dracht, niet tijdens en ten koste van de dracht.

Wie met zwakke of middelmatige volken op een dracht komt, moet zeker op geen groot overschot rekenen. De gehaalde honing wordt allereerst gebruikt voor broedaanzet en volksuitbreiding en het hoogtepunt van de volksontwikkeling is bereikt, als de dracht voorbij is.

Het is misschien een van de grootste voordelen van de Aalster methode, dat ze ons middelen aan de hand

doet om de z.g. broed- en volkssterkte te controleren, zódanig, dat dit hoogtepunt bijna automatisch bereikt kan worden op de tijd van de bloei van de voornaamste drachtplanten.

Om het volk steeds op vlieghoogte te hebben en te houden, zijn bepaalde kunstgrepen noodzakelijk.

Onze moers zijn over het algemeen niet vruchtbaar genoeg om het honingvolk steeds op de gewenste vlieghoogte te houden.

Daarom hebben wij gegrepen naar het reservevolkje, dat tegelijk met de honingvolken wordt ingewinterd. In het voorjaar komt dit in zijn geheel bij het hoofdvolk, wat een versterking geeft, die door geen ander middel, zeker niet door drijfvoeren, is te bereiken.

Wat ik over drijfvoeding in het voorjaar denk?

Vooralsnog sta ik daar totaal afwijzend tegenover. Een volk, in de herfst ingewinterd met 10 kg. suiker (niet minder!) en de nodige stuifmeelvoorraden, zal, mits van voldoende sterkte, zelf het broedbedrijf ter hand nemen, zoals het in verband met het seizoen het beste is.

Met deze opvatting bevind ik me in het goed gezelschap van de Engelse onderzoekers Dennis en Butler van Rothamsted Experimental Station. Zij zetten indertijd een meerjarige proef op, die enkele duizendtallen volken omvatte en kwamen tot de conclusie, dat de gedrijfvoerde volken niet uitblonken boven andere en zich dikwijls zelfs de mindere toonden. Volkomen logisch! De stuifmeelvoorraad in de kast is beperkt. Enige, doch zeer beperkte tijd kunnen de winterbijen voedersap produceren uit eigen lichaams-eiwit, maar wat dan?

De vermeende resultaten van drijfvoeren, zo ze er al zijn, zijn waarschijnlijk enkel toe te schrijven aan het water uit het drijfvoer, wat in het voorjaar 1955 in een grote praktijkproef nader onderzocht zal worden. Tot welke extravagante dingen voorstanders van drijfvoeren kunnen komen, werd dit jaar bewezen door een Eindhovens imker, die, met enige door hem opgewarmde discipelen, reeds 20 Januari met drijfvoeren begon en dit onverdroten voortzette tot de reis naar het fruit!

Het hoofdvolk versterkt met het reservevolk, kan reeds een overschot van betekenis opleveren op de voorjaarsdracht op koolzaad en fruit. In Zuid-Limburg werden, zelfs in dit ongunstige voorjaar honinggoogsten van 25 pond en meer per volk geconstateerd. En dat, terwijl anderen, die niet verenigd hadden, praktisch niets oogstten.

Het reservevolkje komt weer voor de dag als we onze kunstzwerm maken, die in de zomer en op de heide zal fungeren als melkkoe en wel door het leveren van ramen uitlopend broed of van vliegbijen.

Er wordt in binnen- en buitenland druk gepraat over zwermtrage rassen en stammen. Als onze bijen geen zwermneiging hadden, was er geen Aalster methode nodig! Maar waarom wordt in alle buitenlandse handboeken zoveel aandacht besteed aan het zwermprobleem en waarom dan het 90 bladzijden tellende boek „Swarm Control Survey” door de Engelse schrijver Bent, voorzien van een voorwoord van niemand minder dan de heer Snelgrove?

We hebben de zwermneiging als een, soms meer en soms minder sterk uitgesproken, aangeboren eigenschap te aanvaarden. We kunnen alleen pogen die zwermneiging in goede banen te leiden. Wij lossen het probleem op door het maken van een kunstzwerm, het vegetje, 3 weken voor de zomer- of hoofddracht. U weet wel: oude moer met 1 raam gesloten broed en een honing- en een stuifmeelgordel, in een zesraamskastje. Daarbij kloppen we nog de bijen van 5 à 6 ramen uit het broednest. We geven, zo ver mogelijk, uitgebouwde ramen. Na drie dagen drijfvoeren. Mits goed gemaakt is dit vegetje een waardevol bezit, dat op de zomerdracht zijn nut zal bewijzen. Maar: geen vegetje van een vegetje!

Ik wil niet verder ingaan op de technische details en de bewerkingen, die aan het hoofdvolk moeten geschieden, waarvan men de kunstzwerm genomen heeft. Gaarne wil ik verwijzen naar het Jeugdhoeke van de heer van Gool in ons Groentje. Dit is beslist niet alleen voor beginners geschreven, maar het bevat vele wenken, ook voor imkers met veel praktische ervaring.

Wie de details van de Aalster methode wil weten, schaffe zich het boekje aan van dezelfde schrijver: „Bijenhouden met Succes”, een boekje, geboren uit de praktijk en overlopend van nuttige wenken en raadgevingen, met terzijdelating van alle ballast en quasi-wetenschappelijk gedoe.

Waarom profiteren wij ten volle van de zomerdracht?

We hebben een honingvolk, overkoud van de vliegbijen, met een jonge, pas leggende koningin. Weinig broedverzorging en dus groter overschot. Bovendien hebben zeer veel van onze bijen geen broedverzorging gekend en dat zijn, volgens de onderzoeken van Dr. Anna Maurizio, langer levende, zgn. „winterbijen”. In dit verband wil ik er op wijzen, dat bij de korfimmers het afgezwermde volk (weinig broedverzorging) het meeste profiteerde van de zomerdracht.

De kunstzwerm levert een welkome aanvulling van het vliegend personeel, of wel door het afnemen van ramen uitlopend broed, of door het leveren van vliegbijen. Persoonlijk geef ik de voorkeur aan het aftappen van vliegbijen, daar dit het minste ingrijpen vereist.

De kunstzwerm moet beslist tijdig een aderlating ondergaan, daar hij

anders in zijn begrensde woonruimte zeker tot zwermen zal overgaan. Zo juist toonde ik me een voorstander van een methode, die weinig ingrijpen in het bijenleven vereist. Ik refereer me hierbij aan de woorden van de nestor onze Nederlandse bijenteelt, de heer van Giersbergen, die zei: Een nieuwsgierige imker wint geen raathoning.

Dat de Aalster methode eenvoudig is in haar toepassing, is me in de praktijk overduidelijk gebleken. Ik heb mensen, die op 65-jarige leeftijd met bijenhouden begonnen er zeer behoorlijke resultaten mee zien behalen.

Bovendien biedt ze de nodige elasticiteit en kan ze door de imker met het nodige inzicht aangepast worden aan zijn eigen streek en de daar heersende drachtverhoudingen.

Is ze echter oogstzeker?

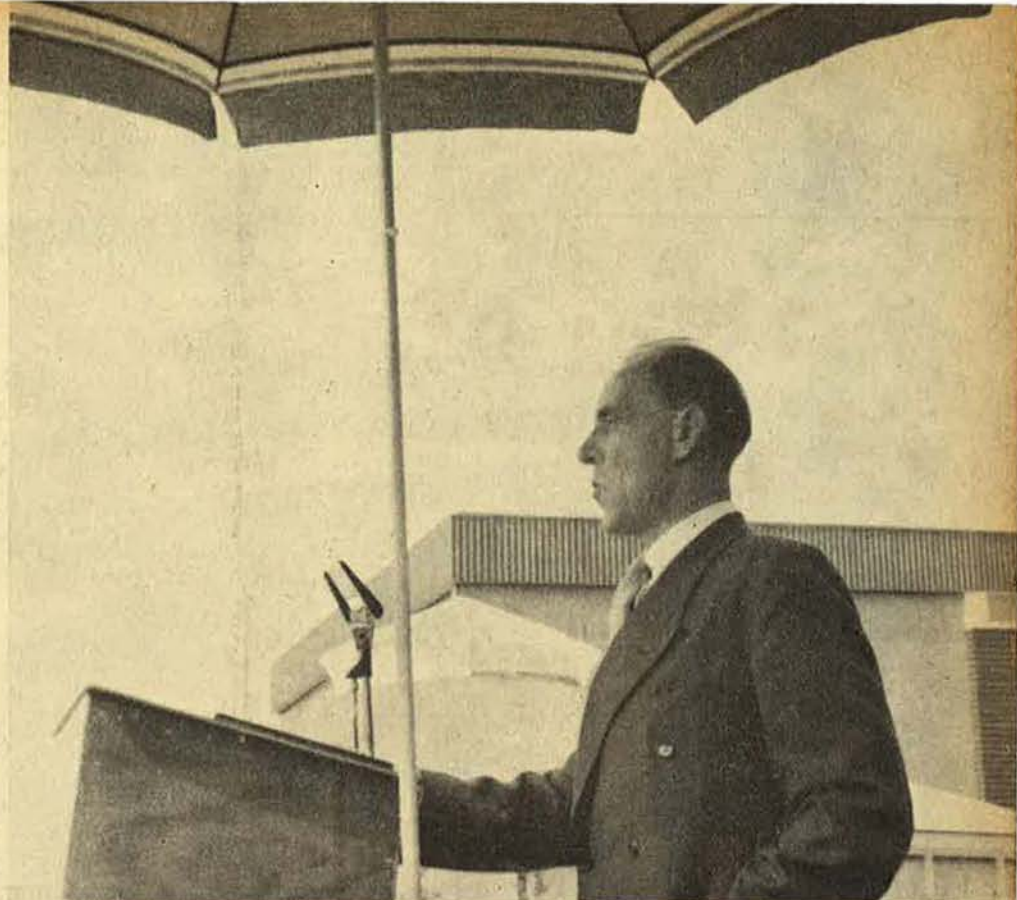
Kan men rekenen op een honing-oogst? Daar draait immers de bijenhouders om. Of men bijen houdt enkel als liefhebberij of als een bron van bescheiden neven-inkomsten, op de duur zou men zijn interesse verliezen als er geen honingoverschot komt. Wel, dames en heren, bij de bij hoeft heus geen geld bij. Bij een stand van 12 volken was bij mij het jaarlijks gemiddelde over een vierjarige periode 52 pond honing per hoofdvolk. We moeten niet morren over een te hoge suikerprijs. Zelfs bij een drastische verlaging van de suikerprijs met 10 cent per kg. betekent dit per volk f 1.50 per jaar, wat de groothandelsprijs van 1 kg. honing is.

De oplossing ligt in een heel ander vlak.

Steek de handen uit de mouwen, tracht meerdere theoretische kennis en vooral inzicht te verwerven, kies een moderne bedrijfsvoering en win meer honing!

Onontbeerlijk is voor velen hiervoor het reizen met de bijen. Als de berg niet bij Mohamed komt, gaat Mohamed naar de berg. Formeer reisclubs, zoek de goede drachtgebieden op en reis daarheen enkel met sterke volken.

Terloops wil ik opmerken, dat gezorgd moet worden voor voldoende voer, opdat ze een stootje kunnen verdragen, als het weer eens ongunstig zou zijn.

Welk ras wij gebruiken?

Deze vraag wordt mij dikwijls gesteld. Wij hebben geen Italianen, geen Carnica's of Krainers. Wij imkeren met de gewone Hollandse bij, door kruising ontstaan uit verschillende rassen, het zogenaamde straat-hondenras. Het is ons gebleken dat daarmee, bij een goede bedrijfsvoering, zeer goede resultaten te behalen zijn.

Steeds imkeren wij met twee broedbakken, soms, als het volk te sterk wordt, en er dus overbevolking en dientengevolge zwermrij dreigt, wordt een derde broedbak bijgeplaatst.

Het rooster wordt slechts matig gebruikt. In het voorjaar zou het funest werken, daar we de broedruimte dan te zeer inperken. Bovendien halen de bijen in het voorjaar zeer veel stuifmeel en ontstaan stuifmeelplanken, die de begrensde broedruimte nog meer verkleinen.

We weten wel dat we zonder rooster iets minder honing oogsten, doch de voorjaarsdracht dient door de meeste imkers benut te worden voor de opbouw van een zeer krachtig zomervolk. Men moet van het fruit komen met 14 à 15 ramen broed. We leggen het rooster pas tegen het einde van de dracht, zowel bij voorjaars-, zomer- als heidedracht.

Tot slot nog iets over de bruidszwermisère.

Dit „maartje" van de Aalster methode is nog niet opgelost. Vele zoge-

naamde bruidszwermen zijn gewone zwermen, omdat men bij het doppen breken één of meer doppen over het hoofd heeft gezien. Sommigen denken, dat er meerdere koninginnen naast elkaar blijven leven in de overbevolkte kast. Onwaar: komt er een werkelijke bruidszwerm — gewoonlijk op een zevende of achtste dag na het doppen breken — dan is het hoofdvolk altijd moerloos, terwijl bij de zwerm slechts één koningin is.

Ir. Mommers meent dat we de oplossing moeten zoeken in deze richting: tracht zwermplannen uit het volk te houden, b.v. door omhangen en maak de kunstzwerm voordat er zwermplannen in het volk zijn. Persoonlijk ben ik van mening, dat we dan toch nog bruidszwermen kunnen krijgen en dat we meer de oplossing moeten vinden in de richting van minder zwermzuchtige volken.

Feit is, dat juist de sterkste volken wel eens een bruidszwerm geven, ofschoon het geval toch ook wel overdreven wordt.

Wie een goede oplossing van dit probleem weet uit te denken, bewijst de imkerij een grote dienst.

Dames en Heren, te lang reeds heb ik uw aandacht in beslag genomen op deze dag, die in de eerste plaats bedoeld is als een dag van ontspanning.

Ik hoop dat mijn woorden in goede aarde zijn gevallen en dat er in het komende winterseizoen eens flink nagedacht en geboemd zal worden over productieve bijenteelt. Dank U.

De voorzitter der examencommissie, het Hoofdbestuurslid de heer A. S. Planting helpt de kandidaten vaak met een humoristische opmerking op weg.

6. Ramen boven de kast houden.

Er werd op het examen ontstellend met de ramen gezwaaid. Houdt het raam, dat U bekijkt, altijd boven de kast. Als er jonge bijen af vallen, gaan ze niet verloren doordat ze op de grond vallen. Ook een moer kan naast de kast vallen zonder dat U het merkt.

Nu hadden de kandidaten het niet gemakkelijk. De examenweek was koud, winderig en buig. En de meesten hadden goede kleren aan. Dat verhoogt de lust niet om met één knie in het gras te knielen ten einde een raampje zo dicht mogelijk boven de kast te houden.

(Het verdient aanbeveling de kasten zó te plaatsen, dat men ze recht-opstaande kan behandelen. Op een tijdelijke stand heeft men de kasten bijna nooit zo hoog staan en dan moet men beslist knielen bij het behandelen.)

Een deel van het examen werd afgenomen in een overdekte bijenstal. Het weer liet buiten werken niet altijd toe. In zo'n stal is het donkerder dan buiten en als men eitjes moet zoeken is dat wel eens moeilijk. Vraag de examinerator of U even met het raam naar het licht moogt gaan. Hij staat het U zeker toe.

7. De ramen goed terug hangen.

Enige kandidaten hingen een raam achterstevoren terug in de kast. Dat mag in geen geval. Als men een raam volgens de regels uit de kast neemt, omdraait en weer terug hangt kan men zich niet vergissen. Daarover straks meer.

Als men even de kluts kwijt geraakt is, moet men aan het raam kunnen zien, wat vóór en wat achter geweest is. Bij een raam met voer gaat dat meestal erg gemakkelijk. Ook aan

De PUNTJES

broed en stuifmeel kan men het meestal wel goed zien.

De examinerator zegt in de meeste gevallen niets als U een raam verkeerd terug hangt. Maar hij ziet het terdege!

In één geval ontdekte een kandidaat de fout van zijn voorganger, hij maakte daarmee een goede beurt.

8. Raadpleeg de kastkaart.

In vele kasten was een kastkaart aanwezig, waarop de aantekeningen van vorige inspecties te vinden waren. En bijna geen enkele kandidaat nam de moeite om de kastkaart even te lezen voordat hij met de inspectie van zijn volk begon.

Bij kasten met dekplanken zit de kastkaart gewoonlijk op de dekplank. Is hij daar niet te vinden, zoek dan aan de binnenkant van het deksel. Menige kandidaat zou het gemakkelijker hebben gehad als hij even kennis genomen had van de geschiedenis van het volk, dat hij moest inspecteren!

9. Het omdraaien van een raampje

Dat hadden de meeste kandidaten goed van Ome Toon uit „Ons Jeugdhoekeje” geleerd. Maar er waren toch ook nog heel wat, die de ramen te vlak hielden. Pas gebouwde raten, die zwaar zijn, verdragen niet dat we ze helemaal vlak houden.

De werkwijze van Ome Toon is goed, al is het niet de enige goede manier. Even leren met een leeg raam. Het moet een tweede natuur worden!

10. Welke bak eerst nakijken?

Als een volk op twee (of meer) bakken zit, beginnen we meestal met de onderste bak. Als we het anders doen, moet daar een reden voor zijn.

Een goede gedragslijn is de volgende. Laat de dekplank of het kleedje op de bovenste bak liggen. Steek de raampjeslichter tussen bovenste en onderste bak, zodat de verbindingen, die tussen beide bestaan, verbroken worden. Meestal gebeurt het verbreken van die verbindingen daardoor nog niet volledig. Daarom draaien we, voordat we een bovenbak wegnemen, eerst die bovenbak nog een paar centimeters om. Niet te ver. Het is voldoende als de braamraat tussen de ramen van de onderbak en de bovenbak los raakt.

Als we dit niet goed doen, hebben we grote kans dat we, met de bovenbak, óók een of meer raampjes van de onderbak oplichten. Ze blijven óf aan de bovenbak zitten óf ze vallen er af.

De bovenbak zetten we scheef op een omgekeerd deksel van een kast. Daarna leggen we de carbollap op de raten van de onderste bak. Dan de raten van de onderste bak volgens de regels van de kunst nakijken.

Als we, na de onderste bak, ook de bovenste bak moeten nakijken, zijn er twee mogelijkheden.

a. We hebben er belang bij de koningin te vinden.

Vraag: Wanneer kunt U daar belang bij hebben?

Antwoord: Als ik een veger wil maken bijvoorbeeld.

Als we de koningin niet in de onderbak hebben gevonden, moeten we haar in de bovenbak zoeken. Er waren kandidaten, die nu meteen de bovenste bak weer op de onderbak terug plaatsten. Daarna gingen ze in de bovenste bak verder met het zoeken van de koningin.

Vraag: U legt nu de carbolap op de bovenste bak. Waarschijnlijk zit de koningin in de bovenste bak, want U hebt haar beneden niet gevonden. Vindt de koningin die carbolgeur aangenaam?

Antwoord: Neen, als ze in de bovenste bak zit, is de kans groot, dat ze naar beneden vlucht.

Vraag: Wat had U dus moeten doen?

Antwoord: Ik had de bovenbak niet direct weer op de onderbak terug mogen zetten. Ik had die moeten nakijken terwijl hij nog op de omgekeerde deksel stond.

b. We hebben er geen belang bij de koningin te vinden.

Vraag: Gebeurt het wel eens, dat U een kast inspecteert en dat U er geen belang bij hebt de koningin te zien?

Antwoord: Ja, b.v. als we bij het maken van een kunstzwerm de koningin verwijderd hebben. In het algemeen dus als ze niet in de kast zit. (Bij vele kandidaten bleek de mening te heersen, dat het inspecteren van een volk synoniem is met het zoeken van de koningin. Meestal is dat echter van geen belang, ook zonder de koningin te zien kan men bijna altijd zijn conclusies trekken. Men MOET haar zoeken bij het knippen, bij het maken van enige kunstzwermen en bij enkele afwijkingen).

Vraag: Stel dat U van dit volk een veger hebt afgenomen. De koningin zit er dan niet meer in. Kan het dan nodig zijn de beide bakken nog na te kijken?

Antwoord: Ja, voor het uitbreken van de doppen. Ook dan kunnen we de bovenbak op zijn plaats zetten voordat we hem gaan nakijken. Als wij uit een volk op twee bakken, dus de koningin niet behoeven te zoeken, mogen we de bovenbak weer terugplaatsen op de onderbak voordat we de raten van de bovenbak nakijken. Als we in dat geval de carbolap op de raten van de bovenbak leggen, trekt een deel van de bevolking naar beneden en daar hebben we in dat geval geen bezwaar tegen.

11. Het afnemen van de bovenbak.

Enige kandidaten, die de onderbak moesten nakijken, plaatsten de bovenbak op het platte dak van een andere kast. De bijen onder de ramen kraakten afgrijselijk. Niet doen. Een dak omgekeerd op de grond leggen en daarop de bovenbak plaatsen, een beetje scheef.

Als men geen platte daken heeft, en met dubbelwandige kasten werkt, mag het ook anders. Als het maar doelmatig is.

Men kan een zak of iets dergelijks op de grond uitspreiden, daarop een buitenrand plaatsen en schuin op die buitenrand de bovenbak plaatsen.

Het is nimmer zo, dat slechts één manier goed is. Het gaat er maar om de examinerator er van te overtuigen, dat men het goed doet. Goed betekent in dit geval alleen maar: doelmatig.

12. Bovenbak met bijen op een bevolkte onderbak zetten.

Ook hierbij hebben wij nog al heel wat bijen horen kraken. Een goede methode is de volgende.

1. De carbolap op de onderste bak leggen, doch die zo ver naar U toe trekken, dat hij nog juist de voorste rij afstandblikjes bedekt.

2. De voorzijde van de bovenbak op dat voorste niet bedekte deel van de onderbak zetten, doch de rest van de bovenbak een ietsje omhoog houden.

3. De achterkant van de bovenbak langzaam een paar maal iets laten zakken (niet helemaal) en weer opbeuren. De bijen, die onder aan de ramen van de bovenbak hangen, worden door de carbolgeur naar boven gedreven.

4. Ten slotte rustig de carbolap naar U toe trekken en de bovenbak laten zakken.

Een kandidaat, die zonder carbolap werkte, blies een paar wolken rook onder de bovenbak, voordat hij die op de onderbak liet zakken. Dat was uitstekend.

13. Bovenbak goed terug plaatsen.

Dat gebeurde niet altijd. Enige malen werd de bovenbak achterstevoor teruggeplaatst.

Als men de bovenste bak van een volk afneemt, moet men hem zo op het omgekeerde dak plaatsen, als hij op het volk gestaan heeft. Dan kan men zich nooit vergissen.

14. De kandidaat moet praten

Vertel alles, wat U aan het volk opmerkt. Zeg gerust dat het een prul is of een best volk. Wijs op slechte of te oude raten. Wijs op voedseltekort. Wijs op tekenen van zwermneiging of van moerloosheid. Als U doppen vindt, zeg dan direct of het redcellen zijn of zwermcellen.

Moet de examinerator maar vragen, wat hij wil weten?

Neen, dat is onjuist. Als hij dergelijke dingen moet vragen, denkt hij, dat U ze zelf niet zou hebben opgemerkt!

U moet dus praten!

15. Bijen van de raten schudden I

Vele kandidaten kregen opdracht een veger van hun volk te maken. (De kandidaten mochten ook een andere kunstzwerm maken. In het algemeen mogen ze hun eigen werkwijze uitvoeren, mits ze kunnen verantwoorden wat ze doen.)

Bij het maken van een veger moet men bijen van de raten stoten. De meesten deden dat zeer onhandig. Dikwijls gebeurde het ook zo traag, dat men niet ontkwam aan de indruk, dat de kandidaat het nog nooit eerder bij de hand had gehad.

Er zijn twee manieren om de bijen van de raten te stoten.

1. Neem het raam, waarvan U de bijen moet afschudden, vast op de plek waar bovenlat en zijlat aan elkaar vast zitten. Bal die hand tot een vuist. Geef daar met de andere vuist een stevige tik op. Die moet tegenstand bieden. Het raam met bijen moet alleen maar een korte, hevige schok krijgen. Daardoor vallen vrijwel alle bijen van de raat.

2. Neem het raam, waarvan U de bijen moet afschudden, bij de beide oortjes stevig vast. Houd het raam vlak boven de plaats waar de bijen moeten terecht komen. Geef met beide handen tegelijk een korte, hevige stoot naar beneden, doch rem die stoot meteen af. Het raam beweegt bijna niet, doch de bijen tuielen vrijwel allemaal van het raam.

Vraag: Dat zijn dus de beide manieren, waarop U de bijen van de raten kunt stoten. Welke manier past U nu toe, als U bijen en koningin in de zesramer moet schudden bij het maken van een veger?

Antwoord: Ik geef dan de voorkeur aan de tweede manier. De kans, dat de koningin naast de zesramer terecht komt, is daarbij het geringste.

Vraag: Als we een veger maken, beginnen we dus met de koningin en de bijen van dat raam in het zesraamskastje te stoten. Is het vlieg-gat dan open of dicht?

Antwoord: We laten het vlieggat zo lang mogelijk dicht. We hebben dan de minste kans dat de koningin er uit tippelt.

Vraag: U hebt het tot nu toe uitstekend gedaan. Ik heb opgemerkt, dat U er zich ook meteen van overtuigd hebt dat de koningin werkelijk in de zesramer loopt. Dat is best. Waarom hebt U maar één raam in de zesramer gehangen?

Antwoord: Ik heb graag veel ruimte. Er vallen dan minder bijen naast het kastje.

Vraag: Als U nu eens helemaal geen raat in het kastje had gehangen, had U nog meer ruimte gehad?

Antwoord: Nu kunnen de afgeschudde bijen alvast een beetje oplopen.

(Wordt vervolgd)

Zilveren Imb

1. ... bijen en darren waren van top tot teen gebruin... Wat zullen die bijenmoeders een gepoe hebben gehad...
2. ... heette Dr Kessens ons welkom namens de gro Zuid-Oost Drente.
3. De darren-prinsen, die naar de hand dongen van koningin, elk op zijn eigen manier en volgens zijn eigen aard.
4. De dichteres van de operette, Mevrouw Margot V... wordt toegesproken door voorzitter ridder v... Rappard.
5. Bijen en darren, vlinders en bloemen, zon en len luisteren naar de voorzitter.
6. De voorzitter spreekt Mevrouw Hilvers toe. I familie Hilvers heeft wekenlang aan niets kunn denken dan aan de operette.

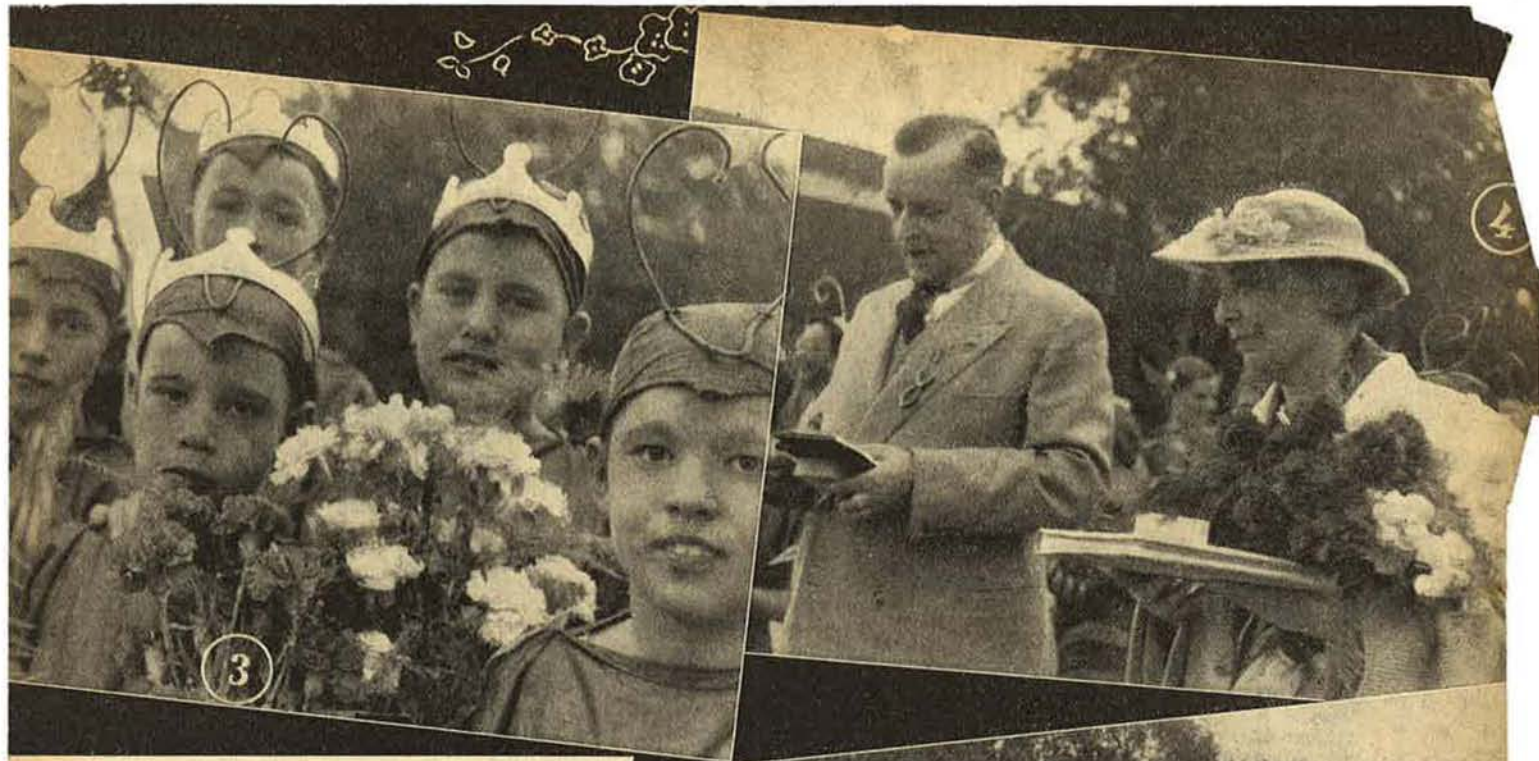
10

rsdag Emmen

7. Tilly Hilvers componeerde de muziek van de Zonnekinderen en ze had de leiding van de opvoeringen. Ze drukt net de hand van de voorzitter, die haar dankte voor haar met zoveel succes bekroonde werk.
8. De jury van de honingtentoonstelling speelt haar laatste acte: de keuring van het ingezonden honinggebak.
9. ... vriendelijke dames in charmante Drentse kledij, verzorgden ons...
10. ... waarin ieder, in harmonie met allen, zijn persoonlijke rol speelt...

(No. 8 en 9: Foto A. J. v. Willegen, Goes)

De Zilveren Imkersdag te Emmen

Het was een stralende dag en ook de gezichten van de meer dan duizend bezoekers straalden, toen ze, na koffie en koek, een plaats zochten in het openlucht-theater.

De goede stemming was al aanwezig toen Dr. Kessens ons namens de groep Zuid-Oost-Drente verwelkomde en daarna de leiding overdroeg aan voorzitter ridder van Rappard, die voor deze dag alle noden en zorgen van de vaderlandse bijenteelt op zij scheen te hebben gezet, al kon hij niet nalaten om even iets te zeggen over de suikerprijs en over het bijenteeltonderwijs.

Met al de hem eigen beminnelijkheid heette hij de dichteres Margot Vos, de dames Hilvers en de tolk onzer Internationale Congressen, Mevrouw Nora Baldensperger uit Nice, welkom en begroette hij de Commissaris der Koningin in Drente, Mr. J. Cramer, de burgemeester van Emmen, Mr. K. H. Gaarlandt, de Heer H. H. Buiskool, bekend door zijn kennis van het oude Drente, Geert van 't Hoge met het Aol Volk, de jury der Nationale Honingtentoonstelling, mej. H. C. Mansveld en de Heren J. van Aarst en H. van Gool, de afgevaardigden der bevriende organisaties en de pers. De Regering was vertegenwoordigd door Ir. Mommers en diens staf. Dr. Minderhoud, die we op onze hoogtij-dagen zelden missen, had van uit het buitenland zijn beste wensen gezonden en er was een telegram van de voorzitter onzer Engelse zusterorganisatie, Dr. H. Barnes.

Onwillekeurig, aldus de voorzitter, gaan onze gedachten terug naar het prachtige feest, dat we ter gelegenheid van ons 50-jarig jubileum in Assen hebben gehouden. Hier, in Emmen, eveneens op Drentse bodem, is hard gewerkt aan de 25ste Imkersdag, organiseren zit de Drentenaren klaarblijkelijk in het bloed en wie vóór zijn komst hier gelegenheid gehad heeft om even in Emmen rond te kijken moet onwillekeurig hebben gedacht aan een bijenvolk, dat in korte tijd het aanzijn schenkt aan een ongelofelijke hoeveelheid prachtige, nieuwe bouw. De bouwdrift van Emmen, onder de energieke leiding van een voortvarende burgemeester, heeft ook het aanzijn geschonken aan dit openluchttheater, aan de schouwburg, waarin we straks „de Zonnekinderen” zullen zien, wier faam reeds tot ons allen is doorgedrongen maar die straks onze stoutste verwachtingen nog gaan overtreffen, aan de machtige turnhal, ook in de onmiddellijke nabijheid.

De moeilijkheden, die er waren — een deel van dit prachtige gebouwencomplex is nog in aanbouw — zijn glansrijk overwonnen, er is voor u een straat geplaveid, de honingtentoonstelling heeft haar lichtaansluiting gekregen en allerwegen om ons heen prijken de bloemen, die ons, imkers, zo lief zijn.

We zijn onze Drentse vrienden oprecht dankbaar voor alles wat ze hebben gewrocht. Ze hadden op minder bezoekers gerekend, maar ook als het er dubbel zoveel waren geworden hadden ze het klaargespeeld om ons een goede ontvangst te bereiden. Een woord van hulde aan de organisatoren, aan Dr. Kessens, aan de familie Hilvers, die in haar geheel wekenlang heeft gewerkt

om ons deze dag te kunnen schenken en aan alle anderen, die we niet bij name kunnen noemen, maar die in eendracht en bescheidenheid het vele werk hebben verricht.

We zijn bovenal dankbaar voor de stralende zon, die we dit jaar zo weinig hebben gezien en die onze bijen nog sterker hebben ontbeerd dan wij en die op onze imkersgezichten een dankbare glimlach heeft getoverd toen we ons, gewapend met regenjassen, want je kunt nooit weten! deze morgen opmaakten voor onze reis naar hier.

Met de wens, dat in de lange reeks van hoogtijdagen, deze zeer bijzondere Imkersdag er het hare zal toe bijdragen, dat wij opnieuw worden gesterkt in onze liefde voor de bijenteelt en onze trouw aan onze mooie Vereniging, open ik deze Zilveren Imkersdag. Burgemeester Gaarlandt beantwoordde de rede van de voorzitter met een korte, geestige toespraak en daarna was het woord aan de Heer Evers, wiens voordracht over productieve bijenteelt, leerzaam en geestig, met gespannen aandacht werd gevolgd. Op de rede van de Heer Evers komen wij elders terug.

In opgewekte stemming gingen we van het openluchttheater naar de turnhal, waar een uitstekende Drentse koffiemaaltijd voor ons gereed stond en waar een groot aantal vriendelijke dames in charmante Drentse kleedij ons verzorgden op een wijze, die alle lof te boven gaat. Op het podium vertelde de Heer Buiskool ons van het oude Drente en de Heer Broening en het Aol Volk deden menige bete broods zijn weg naar de mond van de toeschouwer vertragen, wiens oog al te zeer geboeid was door de dansen, die op het grote podium werden uitgevoerd.

Aan het slot van de maaltijd kwam de grote gebeurtenis voor de deelnemers aan de Derde Nationale Honingtentoonstelling: de bekendmaking en uitreiking der prijzen. De voorzitter bracht hulde en dank aan de jury, die ieder jaar voor een moeilijker taak komt te staan, omdat de kwaliteit van de inzendingen in drie jaar tijds ongelofelijk goed is geworden. Laat ik u vooraf zeggen, aldus spreker, dat het aantal inzendingen, dat 100 punten behaalde, véél groter is dan het aantal inzendingen dat iets lager werd gewaardeerd. Het aantal inzendingen daarentegen is ons tegengevallen. Voor een belangrijk deel is dat te wijten aan de slechte honing-oogst, maar volgend jaar, als de oogst beter is — een jaar als dit hebben we niet eerder, meegemaakt en krijgen we niet licht weer — rekenen we op een grote en overtuigende demonstratie van het vakmanschap der Nederlandse imkers, óók wat de winning en behandeling van het kostbaar product betreft.

Voor inzendingen van honing in flacons was dit jaar voor het eerst het nieuwe honingbokaal voorgeschreven. Ik kan me niet geheel onttrekken aan de indruk, dat het nog niet tot alle Nederlandse imkers is doorgedrongen, dat we in deze bokalen een machtig wapen hebben in de strijd tegen de buitenlandse concurrentie. De bokalen zijn ons enige middel om het publiek, op het eerste gezicht, ons Nederlands product van het bui-

tenlandse te doen onderscheiden en elke huisvrouw moet straks weten dat dit nieuwe glas haar de waarborg biedt dat ze een Nederlands product koopt van voortreffelijke kwaliteit.

Vervolgens ging de voorzitter over tot de uitreiking van de prijzen, die we hieronder vermelden.

DE RIDDER VAN RAPPAARD WISSELPRIJS, een in mahonie uitgevoerd model van de genormaliseerde Simplexkast zal een jaar lang in het bezit zijn van de Heer **D. J. Jonkman te Wijhe**.

DE WISSELPRIJS VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW gaat naar de Heer **G. H. Vogely te Heerlen**.

DE MEDAILLE VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW wordt eigendom van de Heer **Th. Baas te Wollega**.

DE PLAQUETTE ONZER VERENIGING is toegekend aan de Heer **M. A. te Winkel te Voorst**.

DE MEDAILLE ONZER VERENIGING gaat naar de Heer **G. H. Vogely te Heerlen**.

Tenslotte werden de volgende oorkonden uitgereikt:

Klasse 1, bokalen vloeibare honing:

H. G. Maagendans, Arnhem: 100 punten
Th. Baas, Wollega: 100 punten
A. H. Oudenes, Lekkerkerk: 100 punten
Gebrs. Wagter, Wollega: 99 punten
C. Plaatsman, Wollega: 99 punten
M. A. te Winkel, Voorst, 99 punten
Dr. B. H. Kessens, Emmen: 98 punten
H. Pater, Bunnik: 98 punten
G. H. Vogely, Heerlen, 97 punten
C. H. Kerling, Schoonhoven: 96 punten

Klasse 2, bokalen gekristalliseerde honing:

Gebrs. Wagter, Wollega: 100 punten
C. Plaatsman, Wollega: 99 punten
H. Pater, Bunnik: 98 punten
Th. Baas, Wollega: 97 punten

Klasse 3, bokalen heidehoning

G. H. Vogely, Heerlen: 98 punten
C. Pater Jzn., Bunnik: 98 punten
M. A. te Winkel, Voorst: 97 punten
D. J. Jonkman, Wijhe: 96 punten

Klasse 8, waskoeken van ongeveer 1 kg.

M. A. te Winkel, Voorst: 100 punten

Klasse 9, waskoeken van meer dan 5 kg

M. A. te Winkel, Voorst: 99 punten

Klasse 10, honingkoek

D. J. Jonkman, Wijhe: 100 punten
H. G. Maagendans, Arnhem: 99 punten

Klasse 11, honinggebak

H. G. Maagendans, 100 punten
Joh. Hilvers, Emmen: 100 punten
D. J. Jonkman, Wijhe: 100 punten

Klasse 12, Verpakking van honing in bokalen

A. H. Oudenes, Lekkerkerk, 100 punten
M. A. te Winkel, Voorst 98 punten
D. J. Jonkman, Wijhe, 98 punten

De voorzitter bood aan alle inzenders zijn hartelijke gelukwensen aan en constateerde dat de opzet, die het Hoofdbestuur had met het instellen van deze tentoonstellingen: opvoering van de kwaliteit van het Nederlandse product, behoudens dan de nog te geringe deelname, in alle opzichten geslaagd mag worden genoemd.

Na de prijsuitreiking werd het gezelschap in twee groepen verdeeld. De ene groep ging eerst de honingtentoonstelling bekijken en een rondrit door Emmen maken, de andere ging de operette „de Zonnekinderen” zien en daarna werd er gewisseld. De regeling werd met zeer gewaardeerde soepelheid getroffen.

(Foto: A. J. v. Willegen, Goes)

Operette „de Zonnekinderen.”

(Foto: A. J. v. Willegen, Goes)

Een der bezoekers schreef ons na afloop van de Imkersdag het volgende:

„De operette was onvergetelijk mooi. Jammer dat er geen kleuren-geluidsfilm van gemaakt is! Dit was Kunst!

Iedereen had de grootste bewondering voor de tekst, de muziek, de aankleding, de leiding en de uitvoerenden.

Hier moet een intense studie en voorbereiding aan zijn voorafgegaan. Is het u opgevallen, hoe voor iedere rol de juiste figuur was gekozen? En er werd gespeeld met overgave. Niemand schoot tekort in mimiek en niemand overdreef of speelde op de zaal.

De decors waren meesterlijk, de costuums ook en later zag ik, dat alle bijen en darren letterlijk van top tot teen geelbruin waren. Wat zullen die bijenmoeders een gepoets hebben gehad, die Zaterdagavond!

De prachtige achterdoeken, o.a. van het laatste bedrijf, het heidelandschap, moeten werk van een vakman zijn geweest..... en een goede!”

Tot zover onze briefschrijver.

We behoeven er weinig aan toe te voegen.

Een van de ontroerendste momenten was wel de kroning van de koningin door de kleine darrenprins Zonnevleugel:

Prinses, tot heil voor uw gezin
Kroon ik u thans tot koningin!
Moog' uit u bloeien, lang en goed
Een bijenvolk vol overvloed!
In u kroon ik de bijenstand.
Dat bloei' de korf! Dat bloei' het land!
En 'k wens u rijke levenskracht
Voor een ontelbaar nageslacht.

Toen volgde het afscheid van de kleine prins, waarbij menige bezoeker haar tranen niet kon bedwingen en, laten we eerlijk zijn, waarbij ook menige imker zijn ogen vochtig voelde worden:

De dans is uit
En ik moet scheiden;
De tijd ging al te snel.
Herinnering
Zal mij geleiden.
Mijn koningin, vaarwel!

Schoon was de dag.
Nimmer vergeten
Zal ik dit heerlijk spel,
En dat ik u
Mijn bruid mocht heten.
Mijn koningin, vaarwel!

Ook wij zullen deze schone dag en dit heerlijk spel nimmer vergeten! En toen kwam, te snel, na de thee, de sluiting in het openluchttheater.

Bij de opening had de voorzitter enige bokaal honing aangeboden aan de Commissaris der Koningin, de Burgemeester en Mevrouw Margot Vos.

Met zijn dankwoord schonk hij de bronzen plaquette met inscriptie, als symbool van onze dank aan allen die ons deze onvergetelijke dag bereidden, aan Dr. Kessens en enige medewerkers en medewerkers.

Alle kinderen, die de operette deze middag twee maal hadden opgevoerd, kwamen met de leidster-componiste rond de voorzitter staan. Enige Hoofdbestuursleden reikten aan alle jeugdige artisten een bokaal honing uit. De zon, die in de ochtend vrolijk scheen, had haar licht gedempt en ze scheen door een blauwe nevel, voorbode van de naderende herfst. Zo waren ook de stem en de woorden van de voorzitter, toen hij de bijen en de darren, de vlinders en de bloemen, de lente en de zon uit de operette toesprak.

Jullie bezit iets van grote waarde, wat wij niet meer hebben, want vergeleken bij jullie, zijn wij allemaal oudere en oude mensen, die de glans van jullie jeugd verloren, al is in geen van ons de jonge mens, die we eens waren, helemaal gestorven. Jullie hebt vandaag in onze harten die jonge mens weer tot nieuw leven gewekt en de afstand, die er tussen ons was, hebben jullie vandaag verkleind. Dat hebben we nodig.

Ieder van ons heeft zijn zorgen en zijn verdriet. Jullie weet, gelukkig, niet hoe zwaar die kunnen drukken en hoe gemakkelijk ze er, in de wereld waarin wij leven, toe kunnen leiden dat we ons persoonlijke leven maar liever laten opgaan in het leven van de massa.

Jullie hebt ons vandaag weer geconfronteerd met dat andere leven, waarin ieder een persoonlijkheid is, die, in harmonie met allen, zijn persoonlijke rol speelt en daardoor aan de gemeenschap het beste schenkt wat hij heeft, met als wonderlijk gevolg dat hij door het schenken zelf rijker wordt.

Dit is iets wat de hedendaagse mens, ouder wordende, zo licht vergeet, dat we door te geven en te zijn de wereld rijker en schoner kunnen maken, ons zelf en ons eigen leven niet met minst.

Daarvan heeft Drente, daarvan heeft Emmen vandaag getuigd. Niet alleen jullie, maar allen, die aan deze meer dan duizend imkers een dag van vreugde en schoonheid hebt geschonken, hebt dat alleen kunnen doen doordat die vreugde en schoonheid in jullie harten leven en door jullie kostbare geschenk aan ons, vandaag, ben je zelf gegroeid en rijker geworden.

Dat is ook een van de belangrijkste dingen, die onze Vereniging, naast het bevorderen van de bijenteelt, nastreeft, dat we als mensen elkaars leven en daardoor ons eigen leven waardevoller maken. Dat doen we, als we, bij onze bijen, het wonder der Schepping met open oog en ontvankelijk hart beschouwen, dat doen we op een dag als vandaag, als we met onze medemensen, die onze vrienden zijn, gezamenlijk genieten van wat jullie en al die anderen ons hebt geschonken. Met dankbaarheid in ons hart gaan we nu allen terug naar onze woonplaatsen. En hiermee sluit ik deze Zilveren Imkersdag.

Ons Jeugdhoekje

De maand October is — moet in elk geval zijn — de eerste van de stille maanden, d.w.z. dat er niet meer in de bijen gerommeld mag worden.

NIET MEER IN DE BIJEN WERKEN

Ja, natuurlijk, Jansen en Pietersen moeten nog twee maal voeren en Klaasen moet nog 'ns controleren. Heren zorg er voor volgend jaar eerder klaar te zijn, want 't laat in de bijen werken is niet zonder gevaar.

Risico en gevaar

1. Onvoldoende voer, slecht opnemen, niet verzegelen, gisten, roer, dode of slechte volken in 't voorjaar.

„Het zal wel niet zo'n vaart lopen”, zeggen veel imkers. Deze mensen hebben nooit goede volken in Maart.

2. Kans op „ballen” of „klemmen” van de moer. Het bestaat hierin, dat een stelletje bijen de moer insluiten en vasthouden. Het geheel lijkt op een balletje, dat zeer moeilijk uit elkaar te halen is. De moer zit opgesloten in een levende gevangenis van bijen die haar vijandig gezind zijn. Zo'n revolutietje kost de koningin doorgaans het leven.

Het is merkwaardig, dat de bijen laat en vroeg in 't seizoen de moer nogal 'ns gemakkelijk op deze wijze behandelen. Mogelijk vindt dit z'n verklaring in 't feit, dat geen broed aanwezig is.

Jonge moers, die pas aan de leg zijn, en nog geen gesloten broed hebben, worden ook vaak gebald bij ontijdige controle. Hetzelfde kan gezegd worden van „ingevoerde” moers. Wees in elk geval voorzichtig, want met 'n moerloos volk de winter ingaan betekent ellende.

WAT WE WEL MOETEN DOEN

1. De voerbakken of voedertoestellen schoonmaken en opbergen. Geen suikerresten laten zitten. Ze gaan gisten of schimmelen.

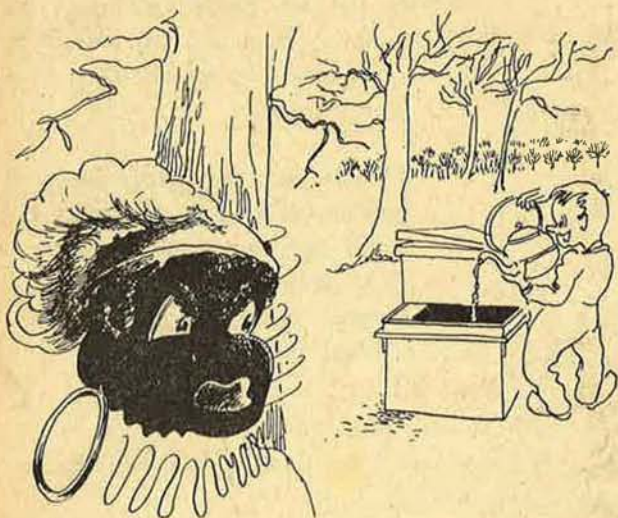
2. De voorraad oude was verzorgen. Opsturen.

3. De overcomplete ramen zorgvuldig opbergen met paradichloorbenzol.

4. Kapotte reissluitingen repareren of vervangen. Kleine reparaties, zoals een lekkend dak, 'n afgebroken vliegplank.

5. Zo ge honing geslingerd hebt, denk dan om 't kristalliseren. Roeren. Zo nodig enten.

6. Voor kasten met hoge vlieggaten reepjes moerrooster klaarmaken, om muizen buiten te houden. Deze strips

plaatsen we pas in November. De bijen hebben er nu nog te veel hinder van.

7. De kastkaarten mee naar huis nemen en de gegevens verwerken.

Voorbeelden:

No. 1: Miss Betsy.

Was in 't voorjaar erg sterk en had ruim één raam broed meer dan de overige volken. De honingopbrengst was goed. Denk er om: de oude Miss Betsy zit in kunstzwerm I.

No. 4: Tante Tonia.

Zet alle voer (honing) in broed om. Naar verhouding tot de grootte van 't volk was de opbrengst gering. De oude Tante Tonia, die op 't moment in kunstzwerm IV resideert, moet bij 't verenigen niet gespaard worden. Let er op of Tante Tonia Jr. dezelfde eigenschappen vertoont.

Vel het resultaat van de studie en overpeinzingen meteen op de kaart in, zodat je in 't voorjaar na de inspectie onmiddellijk kunt handelen.

8. Overdenk je fouten.

Vorig jaar te zuinig ingevoerd? Dat zal dan nu wel beter zijn.

Te laat kunstzwermen gemaakt? Kende u de drachten onvoldoende.

Te laat gereisd? Slecht gereisd? Warm gelopen volk? Te vroeg geslingerd, onrijpe honing? Dit seizoen kunstzwermen of misschien grote volken laten verhongeren? Hopeloos in de knoel gezeten met de bedrijfswijze? Onvoldoende kennis of inzicht. Zet dan uw plan voor volgend jaar eens op papier en becijfer de grote data voor kunstzwermen enz. in verband met uw dracht 'ns!

9. Zet 'n stel crocussen.

We zijn blij als we in 't voorjaar een bloemetje zien. De bijen ook. Voor hen is 't voedsel (stuifmeel). Probeer het gemeentebestuur eens te bewerken deze winter. Zit u in de volkstuinvereniging? Prachtig, ook hier ligt 'n kans.

AFDEKKEN — HET VLEGGAAT — VOCHT

Ik meen dat 't waard is hier iets over te zeggen. Of geloof je dat de tijd van oude zakken, kranten, voden, stromatten en verkleinde vlieggaten voorbij is? Het is prijzenswaardig dat veel imkers zo bezorgd zijn voor hun bijen. Op dit punt zijn veel imkers als grootmoeders met kleinkinderen..... goede bedoelingen, maar slechte resultaten. „Och, wat zou 't”, zegt Oma, en ze stopt het speentje nog 'ns extra diep in de suikerpot.

Afdekken

U gebruikt toch 'n dekplank van multiplex of board. Wie de planken zelf wil maken moet wel weten, dat de randen afgezet dienen te zijn met 'n dun, smal latje van ongeveer 5 mm dik. Hierdoor voorkomt men 't dooddrukken van bijen die op de bovenlatten zitten.

Ook kunnen de bijen over de bovenlatten van 't ene raam naar 't andere lopen. Stel je nu vooral niet voor dat de bijen hiervan in de winter veel profijt hebben. Verder kun je heel gerust zijn, want deze afdekking is

in elk opzicht voldoende. Laat de oude zakken en kran-
ten achterwege.

Neem de proef op de som.

Bij 'n temperatuur van 5 gr. C. ga je met 10 man in
de onverwarmede huiskamer zitten met 't raam open.
Houd de overjas maar aan. Nu ga je de kamer isoleren,
maar 't raam blijft open. Wat denk je van de tem-
peratuur?

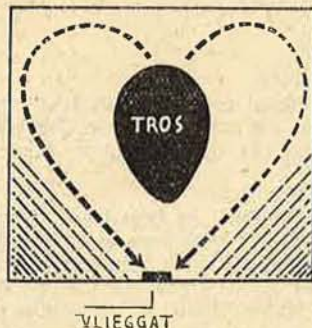
Het vlieggat

Moet 't raam (vlieggat) van de bijenkast helemaal open
blijven of moet 't verkleind worden?

Geloof u dat 't op de temperatuur van onze kamer
veel invloed heeft of er voortdurend een klein raam
dan wel een groot raam open staat?

Accoord, zeggen de imkers, maar laten we ons bij de
natuur houden. De bijen leren ons zelf, dat de vlieg-
gaten verkleind horen te worden. Kijk maar naar de
korven.

Stop, beste vrienden, bij 'n korf zit 't vlieggat hoog en
bij 'n kast laag. Dat geeft 'n heel verschil in de lucht-

De „dode” hoeken zijn gearceerd.

circulatie. Bovendien verkleinen maar enige volken op
de zoveel het vlieggat. Verkleinen van de vlieggaten
heeft alleen maar nadelen, we zullen dat in 't volgend
stukje zien.

Vocht

De bijentros heeft 'n zekere temperatuur, die schommelt
tussen 25 en 13 gr. C. Hoe koud 't ook buiten is, de
minimum temperatuur van de bijentros is 13 gr. C.
Die tros verliest warmte, dat is nogal glad. Deze

warmte wordt o.a. opgenomen door de omringende
lucht. De hoeveelheid warmte, die de tros verliest, is
echter zo gering, dat de kast daardoor niet verwarmd
wordt.

In de warme lucht, die uit de tros komt, zit nog al veel
waterdamp. Warme lucht kan meer waterdamp bevat-
ten dan koude, vergelijk het aanslaan van ruiten. De
warme lucht stijgt op en komt dus tegen de dekplank
en vervolgens tegen de zijwanden van de kast. De lucht
koelt sterk af en op 'n gegeven moment zal de water-
damp weer overgaan in water (condenseren). Je ziet
't water in de vorm van kleine druppels (vergelijk
ruit en muren op zeer vochtige dagen.) Als er warme
lucht uit de tros opstijgt, komt er koude lucht voor
in de plaats.

Zo krijg je dus circulatie (stroming) van de lucht. Het
is natuurlijk zaak, het condenswater weer kwijt te raken.
Het moet opdrogen. Dit opdrogen geschiedt o.a. door
stijging van temperatuur en door „trek”. Op stijging
van temperatuur, vooral die, gepaard gaande met dro-
gere lucht, hoeven wij in onze winters niet te rekenen.
Wij moeten het dus hebben van goede luchtcirculatie.
Daarom moet 't vlieggat over de volle breedte open
blijven. Stop je 't grotendeels dicht dan krijg je „dode”
hoeken, want de lucht neemt de kortste weg. In de dode
hoeken verzamelt zich 't meeste vocht. Dit vocht kan
aanleiding geven tot schimmelvorming op 't hout en
vooral op de raten. Dit is een van de redenen waarom
wij de bijen op 7 ramen overwinteren. De kantramen
schimmelen 't gemakkelijkst, dat kun je nu begrijpen.
Of ik dan nooit gehoord heb, dat in sommige landen
de bijen ingekuild of in de kelder bewaard worden?
Jawel, maar dat zijn landen met 'n ander klimaat, 'n
andere winter vooral.

Onthoud:

Gebruik alleen de dekplank

Houd de vlieggaten over de volle breedte open,
desnoods afgeschermd tegen muizen (muisjes!).

Hoe komt de tros ook weer aan de temperatuur? Prach-
tig, door verbranding (vertering) van 't voedsel (suiker).
Voor voldoende brandstof heb je gezorgd en ook dat
de brandstof binnen 't bereik van de bijen blijft. Als de
kolen blijven hangen, gaat de beste kachel uit.
Tot eind Maart heb je dus rust. Af en toe lopen we eens
even langs de kasten, we zullen in 't Novembernummer
nog even zien waarom.

TILBURG

H. van GOOL

SOESTDIJK, 30 Augustus 1954

Particulier Secretaris
van H. M. de Koningin

C. 2060/54/V

Den Hoogwelgeboren Heer
Mr. L. R. J. ridder van Rappard,
Voorzitter der Vereniging tot Bevordering
der Bijenteelt in Nederland,
GORINCHEM.

In opdracht van Hare Majesteit de Koningin heb ik
de eer U dank te zeggen voor Uw zeer gewaardeerd
telegram, Hare Majesteit toegezonden tijdens de te
Emmen gehouden Zilveren Imkersdag.

De Particulier Secretaris van
Hare Majesteit de Koningin,

W. J. Baron VAN HEECKEREN
VAN MOLECATEN.

EXTRA SUIKER

Bij het ter perse gaan van dit
nummer vernemen wij, dat 3 kg
suiker extra per opzetter kan wor-
den verstrekt.

Zij, die van deze extra levering
gebruik willen maken, dienen met
spoed aan hun afdelingssecretaris
op te geven, hoeveel kg suiker zij
wensen te ontvangen en voor
hoeveel volken.

Dus geen suikerkaart afwachten.

Aan de afdelingssecretarissen is hierover inmiddels
een circulaire toegezonden.

uit de Jaagkiers

- Modern transport in de V.S.
- Gopal, de Indische bijenhouder
- Eierleggende werkbijen in Zuid-Afrika.

Uit een advertentie in het A.B.J. 1954-6:

Hou er mee op je rug te vernielen met zware lasten te tillen. Laat DON-LO het doen. 6 à 12 volt-Boom kan 360 graden bestrijken. Kan gemakkelijk op elke vrachtauto aangebracht worden.

Wat DON-LO is ziet U op bijgaande foto's, deze zijn gemaakt en voor ons Groentje afgestaan door Prof. J. E. Eckert, Davis, Californië. Door het verhuren van bijenvolken wordt in de V.S. steeds meer met bijen gereisd en dat met vele volken en over grote afstanden. Eckert verwacht dat binnen enkele jaren de meeste bijenhouders met meer dan 500 volken een mechanische lader zullen hebben. Men vindt deze thans in verschillende soorten, meestal een laadboom op een vrachtauto, welke door één man bediend kan worden. Zo vervoert een bijenhouder reeds enkele jaren geheel alleen zijn 1000 kasten.

De laatste foto toont U een ander systeem en wel de vinding van Herb. Yates in Mentone. Hij monteerd een standaard hydraulische lift op een Chevrolet-truck en kan daarmee 900 kg tillen. Yates gebruikt dit toestel om bijenkasten van zijn vrachtwagen in de boomgaarden te brengen. Het apparaat bespaart veel werk en tijd. Er worden 12 kasten in twee afzonderlijke lagen verwerkt. Dit zou veel vlugger gaan dan met de vrachtauto in de boomgaard te rijden.

Ook voor werkzaamheden in zijn honinghuis gebruikt Yates dit apparaat; er kunnen 48 honingkamers in één keer mee verplaatst worden. De Gazette Apicole 1954-7 heeft een artikel over dit onderwerp met vele mooie foto's. Geïnteresseerden kunnen genoemd nummer ter inzage bekomen. Na het aangehaalde staaltje van Amerikaans vernuft willen we eens een kijkje nemen in dat deel van onze wereld, dat beschouwd wordt als de bakermat van onze honingbij, namelijk India. Tot dusver was er over de bijenteelt in de grijze oudheid niets bekend, maar het schijnt dat onderzoekers in de oudste geschriften zeer interessante dingen op het spoor zijn. Maar thans is de bijen-

teelt hier zeer ten achter, en de pionier, die tracht zijn arme landgenoten met de moderne bijenteelt op de hoogte te brengen, de Heer Muttee, heeft het niet gemakkelijk.

In zijn blad, The Indian Bee Journal vinden we een beschrijving van zijn bijenhouders. Het is een artikel van B. R. Saubelle onder de titel: „Gopal en zijn bijen”. Hieruit het volgende:

Gopal is de eenvoudige Indische boer, hij heeft een zorgeloos karakter en doet niet meer dan wat hij moet doen, en dat nog niet altijd.

In al zijn zaken is hij conservatief, zijn methoden zijn die van zijn vader, grootvader en overgrootvader. Wat goed voor deze was in goed genoeg voor hem. Verder is Gopal onopgevoed, apatisch, dikwijls zeer dom en hij leert moeilijk.

Gopal is geen imker, hij houdt slechts bijen; soms in een holle boom, soms in een hol in een muur. Hij gaat er niet op uit om een zwerm te vangen, dat zou te veel moeite voor niets zijn. Waarom zou hij achter een zwerm aanlopen, als deze bij hem zou kunnen komen? Komt de zwerm dit jaar niets dan wellicht het komende jaar. Er is geen haast bij. Komt de zwerm, dan zal Gopal honing hebben, komt de zwerm niet, dan geen honing. Zo is het. Laten we aannemen dat 'n zwerm komt en 't le jaar krijgt Gopal naar zijn mening flink wat honing, een pound of 6-8. Het volgend jaar is de

bijenwoning overbevolkt: er komen meer zwermen, het volk gaat achteruit en Gopal krijgt maar weinig of geen honing. Hij is niet verslagen en filosofeert: de vijf vingers van je hand zijn niet alle even groot en zo kan hij niet verwachten, dat de honing-opbrengst altijd even groot zal zijn.

Het zal nooit bij hem opkomen, dat hij iets zou kunnen doen om het zwermen te voorkomen of om deze te vangen en terug naar huis te brengen. Als honing krijgen betekent: iets te moeten doen, dan verkiest Gopal geen honing te hebben. Zo is Gopal.

We zijn ver van huis te land gekomen en willen nog even een kijkje nemen in Zuid-Afrika, waar leggende werkbijen een probleem vormen. Dr. A. E. Lundie schrijft in de South African Beejournal 1954-3-4 hierover: Leggende werkbijen brengen werkbijen voort.

Dit werd reeds in 1909 door Onions gemeld en later door bijenteelt-autoriteiten besproken en door sommigen zeer sceptisch behandeld. Het zou toch onmogelijk zijn dat Zuid-Afrika een bijensoort had, dat zo zeer van de andere rassen afweek!

Dr C. Fuller bracht in de winter van 1927 vijf bijenvolken uit Elsenburg-Kaapkolonie over naar Pretoria, drie hiervan waren zwak, de andere goed, maar vertoonden tekenen van Europees vuilbroed.

De bijen waren van het ras Apis

unicolor, eenkleurige bij, een ras waarin het zwart overheerst, maar de naam veel-kleurige bij zou beter passen, want er zijn zwarte en gestreepte bijen. De inheemse bij van Pretoria was *Apis adansonii*, een gestreepte bij met gele overheersing, welke veel lijkt op de leerkleurige Italiaanse bij uit de V.S.

Verder wordt duidelijkheidshalve gesproken van de zwarte en gele bij. De 3 zwakke volken werden in het voorjaar of met gele volken verenigd of ze kregen een gele koningin. De beide andere deden het goed, de minste hiervan verwisselde stil van moer, de nieuwe koningin scheen gepaard te hebben met een gele dar, daar de jonge bijen deze kleur vertoonden. Het plan was om de bijenstand klaar te maken voor de invoer van Italiaanse koninginnen.

De zwarte bijen waren nog niet lang op de stand toen bleek dat vele zwarte bijen in de gele volken aanwezig waren. Men dacht eerst aan vervliegen, maar hun aantal werd zo groot, dat deze mening niet houdbaar was.

Het eerste overtuigend geval van eierleggende werkbijen, welke werkbijen voortbrachten, kwam van een geel volk, dat uit een hol in een muur was gehaald. Dit volk nam de aangeboden koningin niet aan en na 4 mislukte pogingen hierna, bleek dat er steeds meer zwarte bijen kwamen. Men ging proeven nemen en hieruit bleek, dat deze werkbijen ontstonden uit eitjes welke door werkbijen waren gelegd.

In de winter 1928 waren er twee volken met zwarte bijen, in één hiervan bracht de koningin bastaarden voort, terwijl de andere nog de geïmporteerde moer had, verder het volk met de eierleggende werkbijen. Het eerste volk werd moerloos gemaakt om een geïmporteerde Italiaanse moer te geven; deze werd aangenomen maar was na een paar weken verdwenen. Het andere zwarte volk werd in de winter moerloos, zodat

in het voorjaar geen zwarte koningin meer aanwezig was.

Gedurende de volgende lente werden 25 teeltvolkjes gemaakt om Italiaanse koninginnen te telen, slechts 5 van deze werden bevrucht, maar korte tijd nadat zij aan de leg waren, verdwenen er 4, en alle volkjes vertoonden langzamerhand een toenemend aantal zwarte bijen. Deze volkjes werden tenslotte verenigd, kregen ramen met uitlopend broed, veel voedsel maar geen van hen wilde moerdoppen noch bevruchte moeren aannemen.

In de hierop volgende zomer en herfst werden weer teeltvolkjes met gele bijen bevolkt, maar slechts één Italiaanse moer was het resultaat, terwijl op een andere bijenstand, welke op 5 km afstand gelegen was en geheel uit gele bijen bestond 40 tot

50 moeren werden geteeld met slechts 3 mislukkingen.

De leggende werkbijen trachtten in sterke of zwakke volken door te dringen, waarbij vele van haar de dood vonden, maar sommige overleefden de strijd en konden zich in het volk vestigen en gingen, niettegenstaande er een bevruchte moer aanwezig was, in de broedramen eitjes leggen. Hierdoor ontstond een wanorde, de koningin scheen deze niet te kunnen herstellen, zij verdween en het volk ging over op zwarte bijen, verminderde langzamerhand in sterkte en kwam ten slotte om.

In vele van deze volken ontstond een zeer vies stinkende dysenterie. Deze ziekte werd, voordat de leggende werkbijen op de bijenstand bezig waren, niet waargenomen en kwam voor tijdens de hoofddracht; de kasten waren toen in- en uitwendig flink bevuild.

De leggende werkbijen waren door haar groter achterlijf duidelijk van de andere bijen te onderscheiden, zij werden door deze gelijk een koningin in een normaal volk behandeld. Er kwamen er meer dan één in een volk voor, men heeft ze gepakt terwijl zij juist bezig waren een eitje te leggen. Deze werden zeer onregelmatig afgezet, in het begin 15 tot 25 stuks in één cel, maar dit werd later beter. De ouderdom der larven op 'n klein oppervlakte is zeer verschillend, opvallend is ook, dat de buitenzijden der uiterste raten broed bevatten.

Het artikel was reeds enige jaren geschreven, maar deze zaak is actueel geworden, doordat de Universiteit van Californië deze bijen heeft laten overkomen om ze te bestuderen, ook met het oog op de bewering dat zij immuun voor vuilbroed zouden zijn.

Jékavé.

Voor onze Imkersvrouwen

* * *

Wij, imkersvrouwen, zijn, wat betreft het maken van smakelijke nagerechten, eigenlijk in een benijdenswaardige positie, omdat wij gewoonlijk over honing van de beste kwaliteit kunnen beschikken en dat in een keur van smaken. Helaas heeft de heide, die juist voor de kóekbakkerij zo'n pikante honing levert, het dit jaar lelijk laten zitten en menig imker, die zijn volken goed verzorgd naar de heide heeft gebracht, in de hoop dat een goede najaarsdracht een verregerende zomer zou goedmaken, heeft ze belangrijk lichter terug gekregen, dan ze zijn weggegaan. We zullen het dus in hoofdzaak met de voorjaars- en zomerhoning moeten doen. Maar geen nood, hiermede is ook heel wat te bereiken.

Het volgende recept is in het bijzonder geschikt voor het verwerken van fruithoning.

HONING-PEREN.

U neemt (voor 4 personen) acht zachte handperen en maakt deze schoon - schillen, klokhuizen en vierendelen. De delen in een schaal schikken en er honing overgieten, zodanig, dat er niet teveel honing naast de peren komt. Dit een uur laten staan, opdat de honing de gelegenheid krijgt in de peren te trekken. Inmiddels maakt U een stroopje van 2 dl water, 100 gr. suiker en een pakje vanillesuiker. Zachtjes doorkoken met een citroenschilletje, dat U er later weer uithaalt. Het stroopje binden met een beetje sago en na afkoeling over de peren gieten. Een heerlijk en goedkoop nagerecht.

GEBAKKEN APPEL MET HONING.

De appeloogst is dit jaar bijzonder goed, zodat we mogen aannemen, dat de prijs redelijk zal zijn. En heeft U wel eens, in plaats van een rauw appel, een gebakken appel met honing als dessert gegeven, hetzij op een taartschoteltje of in een bowlglas? Denk U nu niet „ja, maar dat is zoveel meer werk" want dat valt geweldig mee. Hoofdzak is, dat U beschikt over lekkere appels, goudreinetten zijn ideaal, maar deze zijn er nog niet, doch elke fijne zachtzure tafellapp kan voor dit doel worden gebruikt.

U schilt en boort met de klokhuisboor per persoon één appel. Vervolgens smelt U wat boter in een hoog pannetje en wel zoveel, dat de appel voor driekwart gedeelte onder gaat. U doet de appel echter eerst in de boter als deze flink heet is en bakt hem om en om, totdat hij gaar begint te worden. Nu is oppassen de boodschap, want de appel mag niet uit elkaar vallen. Voor dat het zo ver is, halen we de appel met de schuimspaan uit de pan en leggen deze op het schoteltje. De boortgaten vullen we meteen op met een

mengsel van 50 gr. boter, 80 gr. suiker en een theelepeltje fijne kaneel (voor 4 appels). Nadat de appels zijn afgekoeld, overgieten we ze geheel met honing, strooien er nog een snufje kaneel over en Uw toetje is klaar; voedzaam en smakelijk.

VOOR BABY: APPEL MET HONING

En tot slot een tip voor jonge moeders. Geef baby, die al wat mag mee eten, eens een geraspte appel met een schepje honing er door, ze vinden het heerlijk en honing is juist voor baby's en jonge kinderen zo gezond.

En dan maar weer tot de volgende keer, imkersvrouwen.

Ma M.

Oogst en Dracht

PATERSWOLDE: De heide in het Noorden des lands was dit jaar mooi, maar laat. Toen op 25 Aug. het slechte weer tijdelijk onderbroken werd door 10 dagen mooi weer, zette meteen de dracht in. Zeer zware volken hebben in die korte periode nog een aardige reserve opgeslagen; de meeste volken waren helaas in de voorafgaande weken te sterk gedeceerd om nog iets van betekenis te presenteren.

Op 11 Sept. was het mooie weer weer afgelopen en daarmee was het einde van bijenzomer 1954 definitief ingeluid. Over het algemeen: een slecht jaar!

A. S. PLANTING

SOEST: De heide die hier prachtig in bloei stond (waarschijnlijk door het vele water in Juni en Juli), is hier als sluitstuk van de dracht voor onze bijen, evenals de Zomerdracht op linde en klaver in de voorgaande maanden, mislukt.

Voortdurende zware regens, soms gepaard met onweersbuien en zeer lage temperaturen zijn oorzaak, dat de zo pittig smakende en voor het publiek gewilde raat- en slingerhoning door de bijen en de imker niet konden worden binnengehaald. Sommige imkers, die een borstplaat mee hadden gegeven, zagen die verwijnen als sneeuw voor de zon.

Zou de heide het hebben gedaan, dan zou die borstplaat praktisch onaangeroerd zijn gebleven.

Behoudens enige voorjaarsdracht is het een zeer slecht bijenjaar geweest voor de hier wonende imkers. Maar laten wij de moed niet zakken! Voer uw bijen op en verenig uw zwakke volken; het bespaart u suiker en denk hieraan: goed inwintert u de grondslag leggen voor het volgende jaar. Wij spreken de wens uit dat dan onze oogst- en drachtrapporten beter zullen zijn. Ik eindig dan met imkersgroeten en wens u een betere oogst in 1955.

G. H. GRIJZE

's-GRAVENHAGE (DUINRAND TEN ZUIDEN VAN DE SCHEVENINGSE HAVEN): 19 Aug.—24 Aug.: vrijwel geen dracht. 25 Aug.—1 Sept. enige dracht op sneeuwbes en zandkool, echter niet veel meer dan de kost. 2 September—12 September: bovendien matige dracht op een soort berberis (laag groeiend in verschillende plantsoenen); hierop wordt zelfs bij ongunstig weer zeer druk gevolgen, maar het resultaat is naar verhouding niet groot; toch wordt meer gehaald dan de kost. 13 September—18 September: de zandkool geeft nog flink stuifmeel, waarvan vooral ook de volken profiteren die van de heide zijn teruggekeerd en slechts zeer weinig stuifmeel hebben.

F. SLOT

NIJMEGEN: 18 September. Onze bijen zijn weer thuis van de heide en hiermede is dan de laatste drachtperiode afgesloten. De oogst was nihil of althans zeer gering en dat kon ook moeilijk anders omdat:

1. In de afgelopen winter veel heide bevroren was;

2. Dat tot 1 Juni (begin van de heidegroeit) te weinig regen viel;
3. De eigenlijke bloei een paar weken te laat kwam;
4. De weersgesteldheid te koud en ook veel te nat bleef.

Het werd in het algemeen een minder gunstig bijenjaar. Toch kwam in Nijmegen en omgeving nog vrij wat honing binnen, o.a. van de boomgaarden die dit jaar eens lekker laat bloeiden waardoor sterkere volken bij wat langere dagen hun kans waarnamen. Ook de in het begin van Juni rijk bloeiende kastanje en acacia gaven flink honing terwijl voorts eind Juni ons 2 goede vliegdagen schonk waarbij de lindebloem haar voorraad loyaal ter beschikking stelde. Maar een goed of minder goed bijenjaar, de echte imker versaat nimmer.

A. SMITS

TWENTHE: Bijen terug van de heide, de heide was goed, maar te weinig vliegdagen. We hadden ze geplaatst in het Wierdense veld en de slechte volken zijn nog in leven gebleven, hier is nog wat dracht geweest. Vele imkers die ze in Nijverdal, Maander en Silbelo hadden staan, kwamen thuis met dode volken. 1954 een jaar met weinig honing en veel werk. Hopende voor alle imkers, dat 1955 wat meer vreugdeklinken in onze imkerij zal laten horen.

NIJHUIS

Bijenmarkten

BIJEN- EN HONINGMARKT EPE: Op Zaterdag 31 Juli j.l. werd de tweede jaarlijkse Bijen- en Honingmarkt georganiseerd door de gezamenlijke afdelingen Heerde, Vaassen en Epe, van de Vereniging t.b.v. Bijenteelt in Nederland gehouden.

Om negen uur 's morgens werd deze markt door de loco-burgemeester van Epe, de heer D. H. R. Bibot, geopend, waarna de heer A. van Rooyen, hoofdbestuurder der bijenvereniging te Ede sprak over het belang der bijenteelt voor land- en tuinbouw. De heer A. Wagenvoort bedankte hierna het gemeentebestuur voor zijn tegenwoordigheid en dagelijkse belangstelling voor de bijenteelt en deze markt, tevens de heer A. van Rooyen; wil echter opmerken, met leedwezen gezien te hebben de aangelegenheden in de gemeente Epe, welke moeten verdwijnen, maar hoopt dat het gemeentebestuur zo welwillend wil zijn hiervoor in de plaats honingdragende planten en heesters te planten. De heer Wagenvoort bedankt tot slot de marktcommissie der genoemde afdelingen in het bijzonder voor de uitstekende regeling van deze markt.

Hierna vond de keuring plaats van bijenvolken en honing. Juryleden waren: de heren J. van Aarst van het Bijenteelt-consulentschap Wageningen; A. van Rooyen, hoofdbestuurder der bijenvereniging en J. Verhoeven, leraar bijenteelt te Beekbergen.

Prijzen werden toegekend als volgt:
Voor het beste kasvolk: 1e prijs M. Ellenbroek, Epe; 2e prijs G. Proper, Epe.
Eervolle vermelding: R. Riphagen, Oene en W. Groenewoud, Epe.

Voor het beste korfvolk: 1e prijs T. de Wilde, Oene; 2e prijs T. de Wilde, Oene.
Eervolle vermelding: G. Proper, Epe.
Slingerhoning vloeibaar: 1e prijs G. Proper, Epe; 2e prijs T. de Wilde, Oene.
Eervolle vermelding: R. Riphagen, Oene.
Slingerhoning gekristalliseerd: 1e prijs G. Proper, Epe.

De handel in bijenvolken was matig, voor korfvolken werd besteed f 11.— tot f 16.—; kastvolken tot f 35.—.

De handel in honing best, aanvoer was uitsluitend slingerhoning in potten inhoud 450 gram. Voorjaarsdracht bracht op inclusief pot f 1.65. Heidehoning oogst 1953, inclusief pot f 2.10; alles werd verkocht.

Een goede handel was in bijenteeltartikelen. Een zware honingpers werd aangevoerd door H. T. van Dam, Bijenpark Jubbega (Fr.) en ging over in handen van het gemeentebestuur van Epe.

Aan deze zeer goed geslaagde Bijen- en Honingmarkt was een verloting verbonden van honing en huishoudelijke artikelen.

Namens het bestuur Marktcommissie G. PROPER, secretaris.

Voor de lange avonden

moet elke imker een goed bijenboek bij de hand hebben om te lezen en te herlezen. Wat men door schade en schande leert, leert men goed, maar veel voordeliger is het te leren van de ervaringen van anderen. Hieronder volgt een lijstje van de meest gevraagd boeken over bijen.

Er is niet veel honing te verkopen

Maar wie de Honingtentoonstelling te Emmen heeft gezien, is er wel van overtuigd dat we ook aan het weinige, dat we dit jaar te verkopen hebben, de meest mogelijke zorg moeten besteden.

Zag U in Emmen de fraaie, in cellophaan verpakte honingbokalen? De keurige etiketten? Wie zó verpakte honing ziet, kan het niet laten om een potje mee te nemen.

Een algemene klacht is, dat ons publiek nog te weinig van honing weet. Ook dat is te verhelpen.

Geef uw klanten het boekje „Honing, soorten, eigenschappen, recepten” cadeau. Het geeft in kort bestek en in eenvoudige woorden het belangrijkste over honing. EN een aantal uitstekende recepten.

Dan hebben onze klanten af en toe nog eens een herinnering nodig. Geef daarvoor een foldertje in kleurendruk. Sluit bij al uw brieven een briefinlage in, die niets weegt en bijna niets kost en die toch zo'n goede reclame vormt.

Sluit al uw brieven in enveloppen met honingreclame.

H. van Gool, Bijen houden met succes . De tweede druk van dit veel gevraagde werk zal nu spoedig verschijnen. Bestellingen worden in volgorde van binnenkomen uitgevoerd. Rijk geïllustreerd	f 3,90
J. W. Schotman, Handboek der moderne bijenteelt , derde druk, 751 blz., veel foto's 36 tabellen en 15 werktekeningen	f 6,90
J. G. de Roever, Bijen en Bijenhouden , 600 blz., 419 afb.	f 16,50
Maurice Maeterlinck, Het leven der bijen , 5e druk (geen leerboek maar een beschouwend boek over bijen) 212 blz.	f 4,50
Dr Ir. A. Minderhoud, Het leven der bijen , uitgegeven door onze Vereniging, geïll.	f 1,50
Joh. A. Jousstra, Het kleine bijenboek , 80 blz., geïllustreerd	f 2,90
A. S. Planting, Bijenteelt , vierde druk, 99 blz., geïllustreerd	f 1,25
J. B. M. van den Belt, Bijenteelt , tweede druk, 116 blz., geïllustreerd	f 2,25
S. Canrinus, Bijenteelt , tweede druk, 140 blz., geïllustreerd, speciaal voor imkeren in de zandstreken	f 1,75
P. Siebering, Hoofdzaken der bijenteelt , 40 blz., geïllustreerd	f 0,95
J. H. Wigtersma, Koninginnenteelt , 53 blz., geïllustreerd	f 1,50

Prof. von Frisch, De Honingbij , het beroemde boek over gedrag en taal der bijen, geïllustreerd	f 6,45
Woordenboek der bijenteelttermen in Frans, Duits, Engels en Nederlands	f 9,—
Catalogus onzer bibliotheek, 56 blz.	f 0,40

VOOR DE KINDEREN:

J. B. M. van den Belt, Bijen houden , 64 blz. geïllustreerd	f 1,90
H. van Kruiningen, Immeke , de wonderlijke avonturen van een honingbij, geïllustreerd, 91 blz.	f 2,75

BUITENLANDSE BOEKEN

Ten gerieve van onze leden houden we gewoonlijk de laatste druk van enige tientallen buitenlandse bijenboeken in voorraad. Hebt U er belangstelling voor? Vraag dan even een lijstje aan, we zenden het U gratis en franco toe.

Honing, soorten, eigenschappen, recepten per stuk	f 0,15
Honingfolder in kleurendruk, per stuk	f 0,02
Briefinlage „Daalder” , per 100	f 0,25
Enveloppen met honingreclame , per 100	f 1,25
Cellophaan voor flacons , per vel	f 0,06
Cellophaan voor raathoning , per vel	f 0,10
Etiketten in kleurendruk , per 100	f 1,50
Sluitetiket met rondje , per 100	f 1,—

Honingbokalen: een carton met 24 bokalen compl. met schroefdeksel en inlage f 6,24

Etiketten voor honingbokalen, per 100 f 1,60

(Leest U de mededelingen op blz. 103 van het Juli-nummer nog even over?)

Gaarne zenden wij U onze geïllustreerde prijscurant

Al onze prijzen zijn vrijblijvend

Tel. 2863

GOEDE

DINGEN

Giro 1171

BIJENHUIS

WAGENINGEN

Druk: N.V. Uitgevers Mij De Gelderlander - Nijmegen